

Ministerul Dezvoltării
Economice și Digitalizării

Raport lunar privind evoluția social-economică a Republicii Moldova

CONFORM DATELOR DISPONIBILE LA 30.04.2023

Chișinău 2023

Cuprins

Sumar executiv	2
1. Sectorul real	6
1.1. Produsul Intern Brut	6
1.2. Industria.....	8
1.3. Agricultura	11
1.4. Transport.....	12
1.5. Comerțul intern de bunuri și servicii.....	13
1.6. Investiții în active imobilizate	17
2. Sectorul monetar	19
2.1. Inflația	19
2.2. Cursul de schimb și piața valutară.....	21
2.3. Indicatorii monetari	22
3. Finanțe publice	25
3.1. Bugetul public național	25
3.2. Datoria de stat administrată de Guvern.....	27
4. Sectorul extern	28
4.1. Balanța de plăți externe	28
4.2. Comerțul internațional cu mărfuri	33
5. Sectorul social	40
5.1. Piața muncii	40
5.2. Remunerarea muncii.....	42
5.3. Veniturile și cheltuielile populației.....	43

Sumar executiv

Evoluțiile social-economice înregistrate pe parcursul anului 2022 au fost influențate negativ de situația regională fără precedent, provocată de războiul din țara vecină și criza energetică. Totodată, anul precedent a fost marcat de o secetă severă, care a compromis o bună parte din producția vegetală, cu efectele implicite asupra sectorului zootehnic, prețurilor de consum, exporturilor, aprovizionarea industriei alimentare cu materie primă etc., consecințe care se resimt și în anul curent.

Produsul intern brut (PIB) s-a diminuat cu 5,9% în anul 2022. Seceta severă, presiunile inflaționiste în contextul majorării constante a prețurilor la resursele energetice și situația complicată din regiune sunt factorii de bază care au influențat semnificativ activitatea economică. Printre cele mai afectate sectoare se evidențiază sectorul agricol, valoarea adăugată brută a căruia s-a diminuat cu 26%, industria extractivă (-28%), sectorul energetic (-18%), sectorul imobiliar (-13%), construcții (-10%), industria prelucrătoare (-7,5%). Totuși, sunt sectoare care au fost în creștere: servicii de cazare și alimentație publică (+24%), sectorul finanțier-bancar (+15%), informații și comunicații (+5%), comerț intern (+1,4%). Pe partea de utilizări, diminuarea PIB a fost influențată în cea mai mare parte de impactul negativ generat de consum, care s-a diminuat cu 2,6%, de investiții (-7%) și de exportul net.

Criza energetică, războiul din țara vecină, creșterea prețurilor sunt factorii de bază ce continuă să afecteze sectorul industrial. În lunile ianuarie-februarie 2023 sectorul industrial a descrescut cu 6,2% față de aceeași perioadă din anul 2022. Industria prelucrătoare este ramura cea mai afectată de conflictul din regiune, descreșterea căreia (-7,2%) a produs cel mai mare impact negativ asupra sectorului industrial. De asemenea, sectorul energetic este în declin (-3,5%), fiind puternic afectat de creșterea prețurilor la resursele energetice. Este negativ și rezultatul industriei extractive (-25%), fiind influențat de descreșterea cererii pentru serviciile de construcții.

Volumul producției agricole a scăzut. Producția globală agricolă în toate categoriile de gospodării în trimestrul I 2023 a constituit 2,0 mld. lei și a fost inferioară celei obținute în trimestrul I 2022 cu 5,2% (în prețuri comparabile). Micșorarea producției agricole a fost determinată de scăderea producției în sectorul zootehnic cu 4,9%, care ocupă în trimestrul I o cotă de 99% în volumul total al producției agricole. Involuțiile din sectorul zootehnic sunt cauzate de micșorarea continuă a efectivului de animale.

Cererea pentru serviciile de transport rămâne în creștere. În anul 2022 cifra de afaceri în sector s-a majorat cu 51,5% (în termeni nominali): transportul auto - cu 49,2%, transportul feroviar - cu 41%, transportul naval - de 2 ori și transportul aerian - de 1,6 ori. Factorii esențiali care influențează pozitiv sectorul transporturilor sunt intensificarea acordurilor de cooperare internațională și creșterea cererii din partea populației pentru serviciile de transport public.

Diminuarea veniturilor reale ale populației și reducerea consumului au diminuat comerțul de bunuri cu amănuntul. În anul 2022 comerțul de bunuri cu amănuntul a înregistrat o descreștere de 1,8% (în termeni reali). În perioada de referință s-a diminuat cererea pentru echipamente informatici și telecomunicații (-49,2%), produse alimentare, băuturi și tutun (-47,7%), produse casnice (-23,8%), alte bunuri (-3,7%).

Serviciile de piață prestate populației au fost în creștere în anul 2022. Cifra de afaceri din servicii de piață prestate populației s-a majorat cu 10,4% în anul 2022. Cele mai solicitate au fost serviciile de cazare și alimentație publică (+39%), serviciile de recreare și agrement (+29,7%) și serviciile agenților turistice și tur-operatorilor (+28,7%).

Investițiile s-au diminuat în anul 2022. Volumul investițiilor în active imobilizate s-a diminuat cu 11,6%, însumând circa 31,9 mld. lei. Micșorarea investițiilor străine (-33,1%), investițiilor finanțate din credite și împrumuturi externe (cu 31,3%), precum și investițiilor proprii ale agenților economici (-6,3%) au constituit factorii de bază care au influențat diminuarea investițiilor. Totodată, investițiile finanțate din împrumuturi interne rămân în creștere (+1,0%), dar temperându-și semnificativ creșterea comparativ cu perioadele precedente.

Rata inflației se menține la nivel ridicat, deși se atestă semnale de temperare. Rata inflației anuală (martie 2023 față de martie 2022) constituie 22%. Descreșterea cererii interne ca rezultat al politicii restrictive a Băncii Naționale a Moldovei a fost factorul principal cu efect dezinflaționist. Totodată, diminuarea cererii externe, iarna caldă în regiunea europeană și crearea lanțurilor logistice noi au determinat scăderea prețurilor externe internaționale la resursele energetice, produsele alimentare și materia primă. Totuși, rata inflației se menține peste limita superioară a intervalului de variație al întei inflației stabilite de BNM (5% +/- 1,5%).

Leul moldovenesc s-a apreciat față de dolarul american și Euro. În ianuarie-martie 2023 moneda națională a marcat o apreciere de 3,9% față de dolarul SUA în termeni nominali (de la 19,16 lei pentru 1 dolar american la 01.01.2023 până la 18,41 lei la 31.03.2023). Față de Euro leul moldovenesc s-a apreciat cu 1,7%.

Stocul activelor valutare de rezervă ale BNM la sfârșitul lunii martie 2023 a atins un record istoric - 4679,4 mil. dolari (asigurând 5,6 luni de import), majorându-se cu 4,6% comparativ cu nivelul înregistrat la sfârșitul anului 2022 și cu 36,3% - față de situația la 31.03.2022.

Se atestă primele semnale ale impactului relaxării politicii monetare. În contextul diminuării ratelor dobânzilor, a crescut cererea la credite din partea persoanelor fizice și s-a diminuat oferta pentru depozite: în februarie și martie creditele noi s-au majorat cu 19,3% și 30,4%, în timp ce depozitele atrase de la persoane fizice s-au diminuat a treia lună consecutiv: în luna ianuarie - cu 21,5%, în februarie - cu 20,2% și în martie - cu 14,5%. Masa monetară M3 a constituit la sfârșitul lunii martie 2023 circa 130,1 mld. lei și s-a majorat cu 16,2% față de aceeași dată a anului 2022 și cu 3,2% de la începutul anului.

Veniturile bugetare se mențin pe o poziție constant ascendentă. În ianuarie-martie 2023 la Bugetul public național au fost încasate venituri în valoare de circa 24 mld. lei, ceea ce reprezintă o creștere cu 19,4% față de perioada similară a anului 2022. Evoluția pozitivă a fost determinată în mare parte de creșterea încasărilor din impozite și taxe la mărfurile produse și serviciile prestate pe teritoriul Republicii Moldova și la mărfurile importate, creșterii veniturilor salariale, granturilor primite de la organizațiile internaționale etc. Totodată, au fost realizate cu 22% mai multe cheltuieli, valoarea acestora însumând circa 26 mld. lei. Cheltuielile pentru protecție socială și învățământ au avut cea mai semnificativă contribuție la evoluția cheltuielor totale. Cumulativ în primele 3 luni 2023 deficitul bugetar a atins nivelul de circa -2,0 mld. lei și a fost în creștere cu 63,5% comparativ cu ianuarie-martie 2022 (-1,2 mld. lei).

Datoria de stat administrată de Guvern este în creștere. La situația din 31 martie 2023 soldul datoriei de stat a atins nivelul de 96,6 mld. lei și a fost în creștere cu 22,6% față de aceeași dată a anului precedent. Datoria de stat internă însumează circa 35 mld. lei, în creștere cu 8,3% și datoria de stat externă – 3,4 mld. dolari SUA (61,7 mld. lei), care a sporit cu 31,9% (32,5% - în monedă națională). Conjectura externă complicată cauzată de creșterea prețurilor la gaz, carburanți, energia electrică și conflictul armat din regiune continuă să accentueze necesitatea de finanțare a bugetului.

Deficitul contului curent al balanței de plăti externe s-a adâncit. Creșterea prețurilor internaționale la resursele energetice și materia primă și situația complicată din regiune provocată de războiul din țara vecină au condus la majorarea cu 33,9% a deficitului contului curent al balanței de plăti în anul 2022, constituind 15,8% în raport cu PIB. Volumul remiterilor personale primite din străinătate s-a diminuat cu 3,6%. Concomitent, intrările de investiții străine directe au atins 592 mil. dolari, fiind în creștere de 1,5 ori față de 2021, datorate în mare parte profiturilor reinvestite.

Comerțul internațional cu mărfuri își încetinește ritmul de creștere. În primele 2 luni ale anului 2023 exporturile au constituit 687,5 mil. dolari SUA, înregistrând o creștere lentă de 3,1%, infușată de războiul din Ucraina, care a determinat direcționarea în continuare a unui flux important de mărfuri prin Moldova, în special produse petroliere, prețurile internaționale avanțajoase și baza înaltă de calcul din perioada similară a anului precedent. Cererea internă și prețurile mondiale înalte la resursele energetice, condițiile climaterice nefavorabile (seceta din vara anului 2022) au condus la majorarea valorii importurilor cu 15,1%, însumând 1485 mil. dolari. Volumul importurilor a depășit de circa 2,1 ori volumul exporturilor și, astfel, gradul de acoperire a importurilor cu exporturi a constituit 46,3%. Soldul negativ al balanței comerciale s-a majorat cu 27,9%. Exporturile de *mărfuri autohtone*, cu o pondere de 68,5% din total exporturi, au fost în scădere cu 13,7%, iar *reexporturile de mărfuri străine* s-au majorat de circa 1,8 ori.

Câștigul salarial mediu lunar brut s-a diminuat în termeni reali. În anul 2022 câștigul salarial mediu lunar brut al unui salariat din economia națională a constituit 10 529 lei și s-a majorat cu 15,5% în termeni nominali față de anul 2021. În termeni reali câștigul salarial s-a diminuat cu 10,3%. Exprimat în valută străină acesta a constituit circa 529 Euro sau 557 dolari SUA. În sfera bugetară câștigul salarial mediu lunar a constituit 8 845 lei, în creștere cu 13,6% în termeni nominali. În termeni reali a scăzut cu 11,7%. În sectorul real al economiei câștigul salarial a constituit 11 127 lei și s-a majorat cu 16% în termeni nominali, iar în termeni reali a scăzut cu 9,9%.

Mărimea medie a **pensiei lunare** la 01.04.2023 a constituit 3185,1 lei și s-a majorat cu 20,7%, în termeni nominali, față de aceeași dată a anului 2022.

Numărul **șomerilor**, estimat conform definiției Biroului Internațional al Muncii (BIM), în anul 2022 a fost de 27,7 mii persoane, și s-a micșorat cu 500 persoane față de rezultatul înregistrat în anul 2021 (28,2 mii).

Rata șomajului (ponderea șomerilor BIM în forța de muncă) la nivel de țară în anul 2022 a constituit 3,1%, fiind mai joasă cu 0,1 p.p. față de rezultatul înregistrat în anul 2021 (3,2%).

Numărul **șomerilor înregistrați** la oficile forței de muncă în ianuarie-martie 2023 a constituit circa 8,9 mii persoane și s-a majorat cu circa 7% față de perioada similară a anului 2022.

Veniturile populației au crescut preponderent din contul prestațiilor sociale. Veniturile disponibile lunare ale populației în anul 2022 au constituit în medie pe o persoană 4 253 lei, în creștere față de anul 2021 cu 21,2% în termeni nominali, iar în termeni reali – în scădere cu 5,9%.

Cheltuielile medii lunare de consum ale populației au constituit în medie pe o persoană 3 712 lei, cu 22,1% mai mult în termeni nominali, iar în termeni reali – în scădere cu 2,6%. Populația cheltuie aproape jumătate din veniturile sale pentru procurarea produselor alimentare.

Minimul de existență în anul 2022 a constituit în medie pe lună pentru o persoană 2628,4 lei, în creștere față de anul 2021 cu 22% (în termeni nominali).

1. Sectorul real

1.1. Produsul Intern Brut

Criza energetică, inflația galopantă, războiul din țara vecină și conjunctura externă complicată reprezentă multitudinea de factori care au influențat negativ evoluția economiei naționale în anul 2022. Conform datelor publicate de Biroul Național de Statistică, în anul 2022 Produsul intern brut (PIB) a însumat 272,6 mld.lei și s-a diminuat cu 5,9% față de anul 2021.

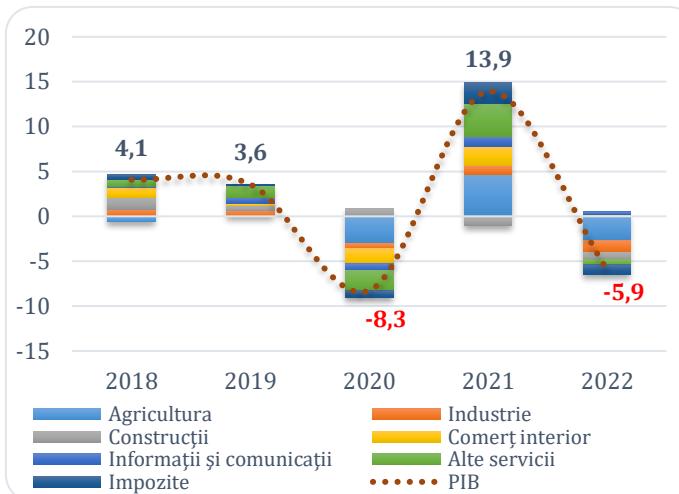
Sectorul agricol a influențat cel mai mult diminuarea PIB. Condițiile secetoase din vara anului trecut au impactat semnificativ sectorul agricol, rezultând o descreștere cu 25,8% a valorii adăugate brute (VAB) și o contribuție de -2,7 p.p. la diminuarea PIB.

Incertitudinea majoră în contextul conflictului armat din țara vecină, menținerea în creștere a prețurilor la materialele de construcții (+19,1% în anul 2022) și limitările bugetare au condus la **micșorarea cererii pentru serviciile de construcții**. În rezultat, VAB creată de activitatea de construcții s-a diminuat cu 10% și a sustras 0,8 p.p. din evoluția PIB.

Accentuarea incertitudinilor în contextul invaziei Rusiei în țara vecină, diminuarea veniturilor disponibile reale ale populației urmare şocului inflaționist, majorarea dobânzilor la creditele ipotecare sunt **factorii de bază care au diminuat dramatic cererea pentru bunurile imobile**. În rezultat, sectorul imobiliar și-a redus VAB cu circa 11%, influențând PIB cu -0,8 p.p.

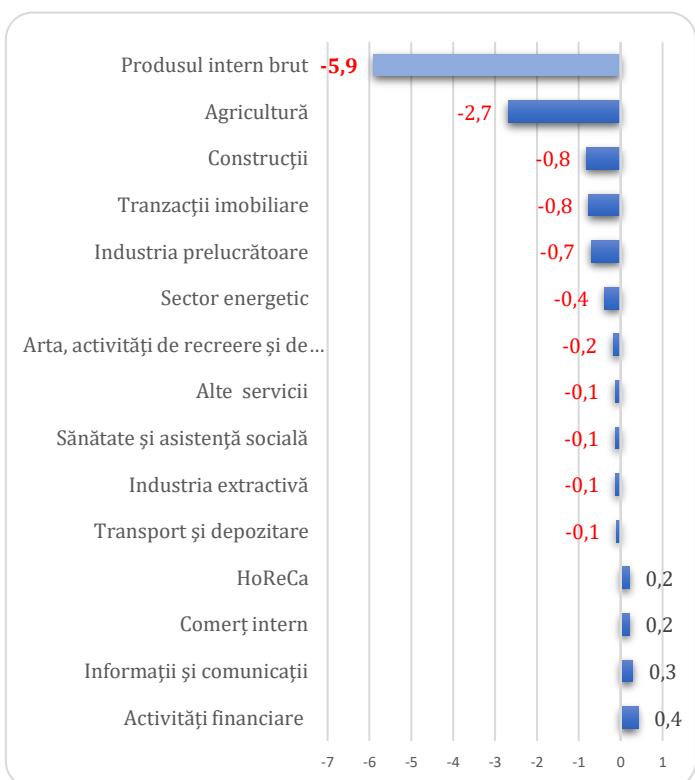
Fiind puternic influențat de majorarea costurilor de producție în contextul scumpirii materiilor prime și a resurselor energetice și de perturbarea/blocarea lanțurilor de aprovizionare, **sectorul industrial a fost în descreștere în perioada analizată și a sustras 1,3 p.p. din evoluția PIB**. VAB creată în industria extractivă a înregistrat cea mai mare diminuare – de circa -27,9%, după care sectorul energetic (-18%) și subramura de distribuție a apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare

Figura 1.1. Evoluția Produsului intern brut pe resurse și contribuția sectoarelor în anii 2018-2022 (%)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.2. Contribuția principalelor sectoare la evoluția PIB în anul 2022 (p.p.)

Sursă: Biroul Național de Statistică

urmată de sectorul energetic (-8,9%), precum și industria prelucrătoare (-7,5%).

A descrescut dramatic cererea pentru serviciile prestate de sectorul artă, activități de recreere și de agrement (-16,9%), sănătate și asistență socială (-2,4%), alte activități de servicii (-9,8%), care au generat o contribuție de -0,4 p.p. la PIB.

Totuși, unele activități economice au fost în creștere și au avut impact pozitiv asupra PIB în anul 2022, printre care se evidențiază: activități financiare și asigurări, informații și comunicații, comerțul intern, activități de cazare și alimentație publică.

Sectorul finanțier-bancar s-a menținut pe o traiectorie pozitivă pe întreg parcursul anului 2022, înregistrând +14,5% creștere a VAB și +0,4 p.p. contribuție la PIB, precum și **sectorul IT** (+5,3% creștere și +0,3 p.p. contribuție).

Comerțul intern a înregistrat o creștere nesemnificativă de 1,4% (+0,2 p.p. contribuție la PIB). Dacă în primele două trimestre comerțul intern s-a menținut pe o traiectorie pozitivă, atunci în trimestrul III acesta a înregistrat o creștere cu 12,1%, iar în trimestrul IV – cu 2,1%, ca impact al erodării puterii de cumpărare a populației, care a diminuat cererea pentru bunuri și servicii.

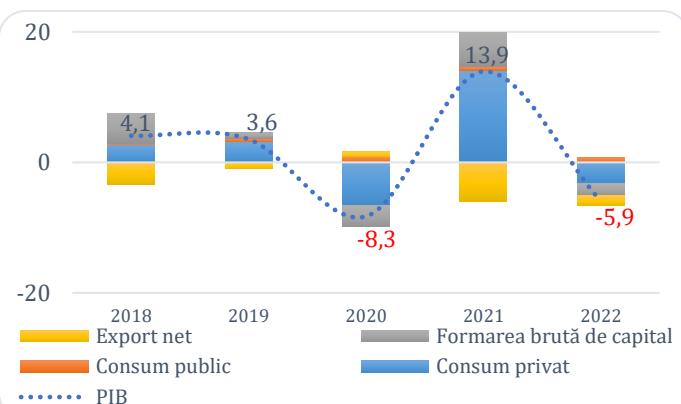
Sectorul HoReCa a fost cu 23,9% în creștere față de anul precedent, dar impactul asupra PIB a fost nesemnificativ (+0,2 p.p.), reieșind din ponderea redusă în structură (1,2%).

Diminuarea consumului intern a determinat **încasări mai reduse din impozite și taxe pe mărfuri și servicii la bugetul public** și, prin urmare, diminuarea cu 7,6% a impozitelor nete pe produse a generat un impact de -1,1 p.p. la PIB.

Pe partea cererii, descreșterea PIB a fost cauzată de exportul net și reducerea cererii interne.

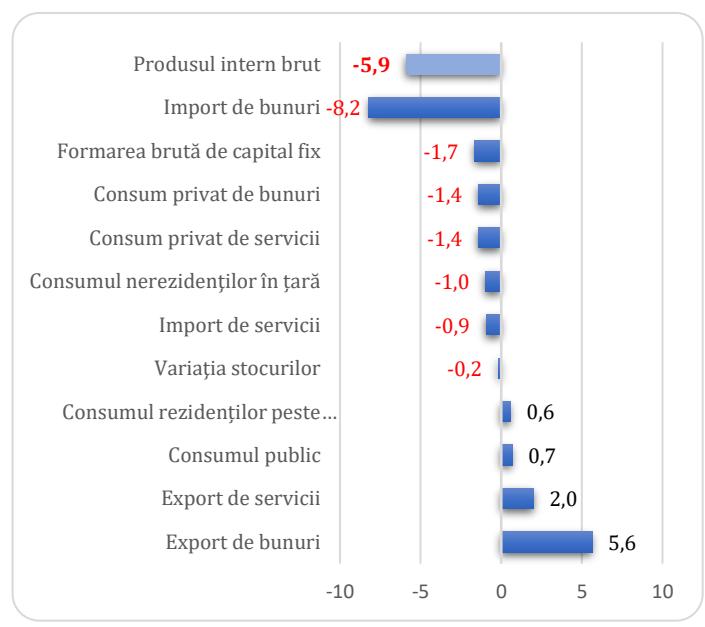
Diminuarea cererii interne a contribuit cu -4,4 p.p. la dinamica PIB, fiind explicată în mare măsură de reducerea consumului privat (-2,6%). Factorii de bază care au diminuat consumul sunt aceiași: creșterea galopantă a prețurilor, erodarea veniturilor disponibile ale populației și înrăutățirea condițiilor de creditare în contextul înăspripii politicii monetare.

Figura 1.3. Evoluția Produsului intern brut pe utilizări și contribuția componentelor în anii 2018-2022 (%)

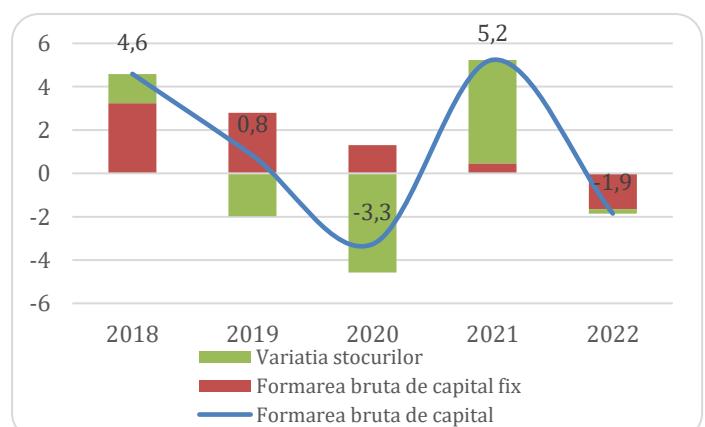
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.4. Contribuția principalelor componente la evoluția PIB în anul 2022 (p.p.)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.5. Evoluția formării brute de capital și contribuția pe componente în anii 2018-2022 (p.p.)

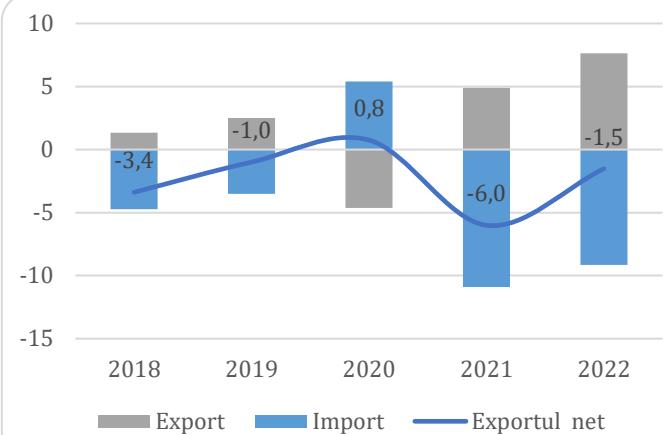

Sursă: Biroul Național de Statistică

Activitatea investițională s-a diminuat cu 6,8%. Cu o pondere de 22,7% în PIB, formarea brută de capital fix a influențat negativ PIB cu -1,7 p.p. Un impact substanțial a fost generat de investițiile în construcții, care s-au diminuat cu 9,9% și au contribuit cu -1,5 p.p. la PIB. Limitările bugetare, înrăutățirea condițiilor de creditare și incertitudinile majore cu care se confruntă economia sunt factorii de bază care descurajează investițiile.

Exportul net a contribuit negativ la evoluția PIB și a sustras 1,5% din creștere - consecință a creșterii volumului exporturilor de bunuri și servicii cu 24,9%, pe fundalul majorării volumului importurilor cu 15,8%.

Figura 1.6. Evoluția exportului net și contribuția pe componente în anii 2018-2022 (p.p.)

Sursă: Biroul Național de Statistică

1.2. Industria

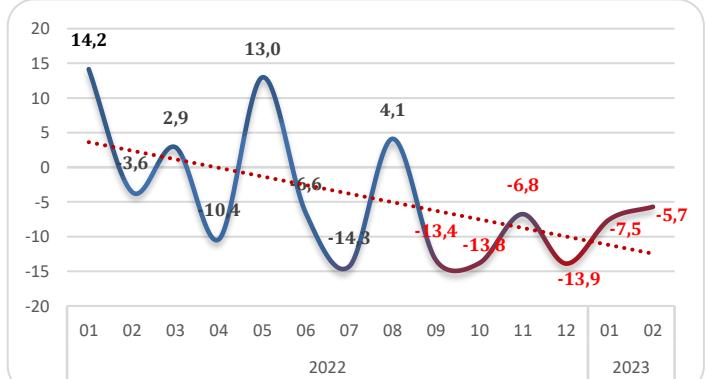
În lunile ianuarie-februarie 2023 a fost înregistrată o descreștere de -6,6% a producției industriale, inclusiv în luna februarie -5,7%. Efectele crizei energetice, situația economică complicată din regiune, diminuarea cererii externe și interne continuă să creeze dificultăți companiilor industriale, fapt ce menține în declin sectorul industrial.

Industria prelucrătoare este cea mai afectată ramură a sectorului industrial, care s-a diminuat cu 8% în ianuarie-februarie, influențând cu -5 p.p. rezultatul sectorului industrial.

Industria alimentară, cu o pondere de 23% în structura industriei prelucrătoare, a intrat în declin spre sfârșitul anului precedent, menținându-se pe o traiectorie negativă în primele două luni din acest an (-16%). Anul agricol neproductiv, afectat de seceta severă, reprezintă principalul factor care a diminuat rezultatul industriei alimentare. Evoluția producției principalelor tipuri de produse ale industriei alimentare se prezintă astfel:

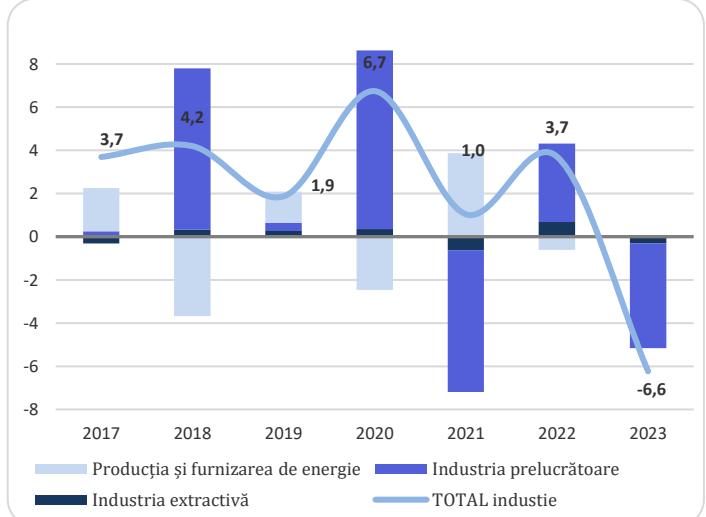
- fabricarea preparatelor pentru hrana animalelor: - 44%
- fabricarea altor produse alimentare: -39%
- fabricarea uleiurilor și a grăsimilor vegetale și animale: -34%
- prelucrarea și conservarea peștelui, crustaceelor și moluștelor: -10%
- prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor: - 7,1

Figura 1.7. Evoluția lunară a sectorului industrial în anii 2022-2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.8. Evoluția sectorului industrial în lunile ianuarie-februarie, anii 2017-2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

- producția, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne: -5%
- fabricarea produselor lactate: -3%

Totuși, unele subramuri ale industriei alimentare și-au inversat traectoria, înregistrând creștere: fabricarea produselor de morărit, a amidonului și produselor din amidon (+8%), fabricarea produselor de brutărie și a produselor făinoase (+9%).

Diminuarea cererii pentru produsele industriei textile a generat descreșterea producției în subramura de fabricare a articolelor de îmbrăcăminte (-6%) și a produselor textile (-8%), generând un impact de -0,7 p.p. la rezultatul industriei.

Ramura de producere a mobilei se menține în declin, fiind puternic influențată de micșorarea cererii interne și externe, precum și de costurile de producere înalte. Descreșterea producției cu 10% a avut o contribuție de -0,2 p.p.

Printre alte ramuri importante ale industriei prelucrătoare care au contribuit negativ la evoluția sectorului industrial în ianuarie-februarie 2023 se evidențiază:

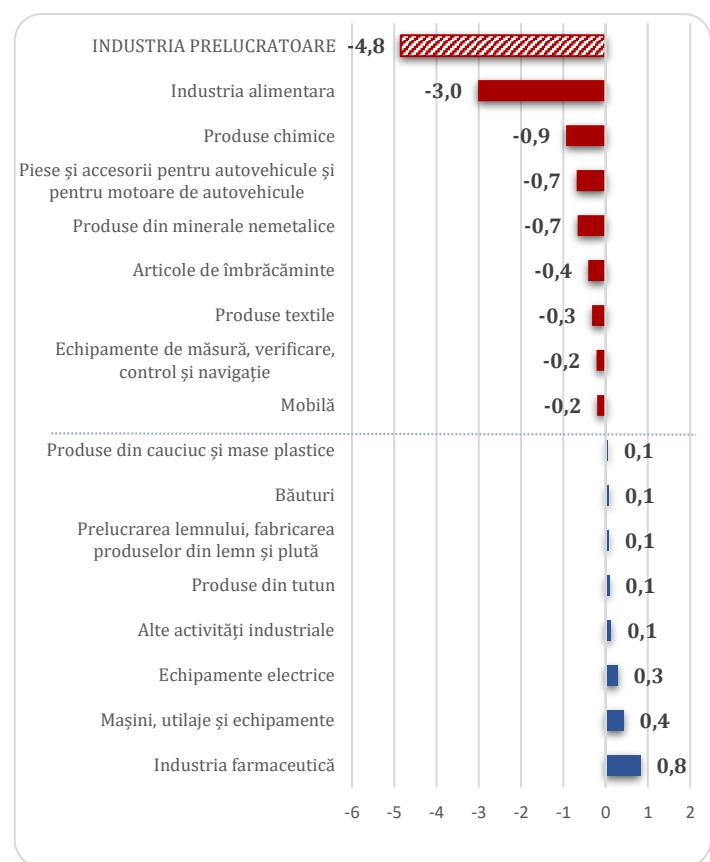
- fabricarea substanțelor și a produselor chimice (-43%)
- producția de piese și accesorii pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule (-10%)
- fabricarea altor produse din minerale nemetalice (-11%)
- fabricarea de echipamente de măsură, verificare, control și navigație; producția de ceasuri (-42%)
- fabricarea încălțăminte (-16%)
- tipărire și activități de servicii conexe tipăririi (-33%).

Industria farmaceutică este subramura care a avansat în acest an, influențând pozitiv sectorul. Creșterea de 1,8 ori a producției de produse farmaceutice de bază și a preparatelor farmaceutice în primele două luni ale anului curent a generat un impact de +0,8 p.p. asupra industriei.

De asemenea, printre alte sectoare industriale care au fost în creștere și au influențat pozitiv evoluția industriei prelucrătoare se enumera:

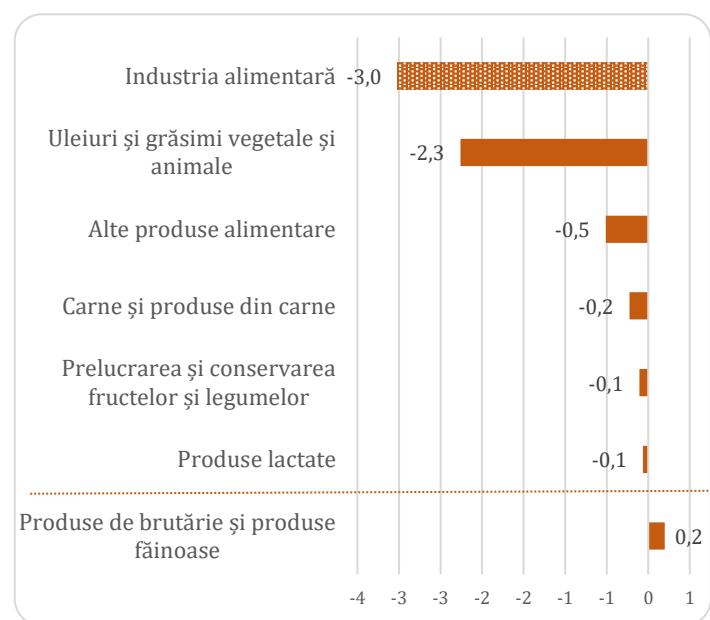
- fabricarea de mașini, utilaje și echipamente (+53%)
- fabricarea motoarelor electrice, generatoarelor și transformatoarelor electrice și a aparatelor de distribuție și control a electricității (+2,5 ori)

Figura 1.9. Contribuția principalelor subramuri ale industriei prelucrătoare la rezultatul sectorului industrial în luniile ianuarie-februarie, 2023 (%)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.10. Contribuția subramurilor industriei alimentare la rezultatul sectorului industrial în ianuarie-februarie 2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

- fabricarea produselor din tutun
- prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și plută (+10%)
- alte activități industriale (+17%)

Factorii de bază care influențează evoluția sectorului industrial:

- ⬇️ Perturbarea lanțurilor de producție și de aprovizionare cu materie primă în contextul conflictului armat din Ucraina.
- ⬇️ Diminuarea producției agricole vegetale în contextul secetei severe din anul trecut.
- ⬇️ Diminuarea cererii externe din partea țărilor partenere ale Republicii Moldova.
- ⬇️ Diminuarea cererii interne în contextul reducerii veniturilor disponibile ale populației.
- ⬇️ Diminuarea activității de construcții, care a influențat industria construcțiilor metalice și a produselor din metal și industria extractivă.
- ⬇️ Prețurile înalte la energie, care a redus rezultatul industriei de producție și furnizare a energiei.

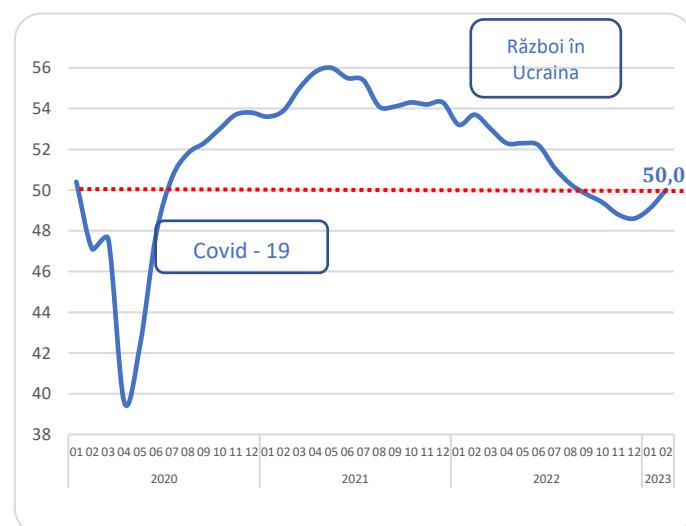
În primele două luni ale anului 2023 se atestă semnale de îmbunătățire a indicelui PMI¹, pe măsură ce problemele privind lanțurile de aprovizionare se atenuază, iar economia Chinei se redeschide după COVID. Astfel, în luna februarie indicele PMI a revenit la pragul critic de 50 puncte, în creștere cu 0,9 p.p. față de luna ianuarie, situație determinată de creșterea producției și a ocupării forței de muncă și a ritmurilor de declin mai lente atât în ceea ce privește inițierea afacerilor noi și a stocurilor.

Producția industrială a crescut pentru prima dată din iulie 2022, ca urmare a creșterii solide din sectorul de producere a bunurilor de consum și investiționale, care a compensat scăderea continuă a producției de bunuri intermediare.

Revenirea producției industriale pe o traiectorie pozitivă a fost generată de țările asiatici, Thailanda, India și Filipine înregistrând cele mai rapide rate de creștere. Regiunea a beneficiat, de asemenea, de procesul de redeschidere în curs de desfășurare din China, unde producția a crescut pentru prima dată în șase luni. În schimb, încetinirea creșterii din Japonia s-a extins la a opta lună consecutiv.

Performanțele din America de Nord, Europa și America de Sud au rămas slabe (în medie) în comparație cu cele din Asia. Deși Zona euro a înregistrat o creștere a producției pentru prima dată în nouă luni, rata de creștere a fost neglijabilă. Descreșteri ale producției industriale s-au

Figura 1.11. Evoluția lunară a indicelui "The manufacturing Purchasing Managers Index" anii 2020-2022

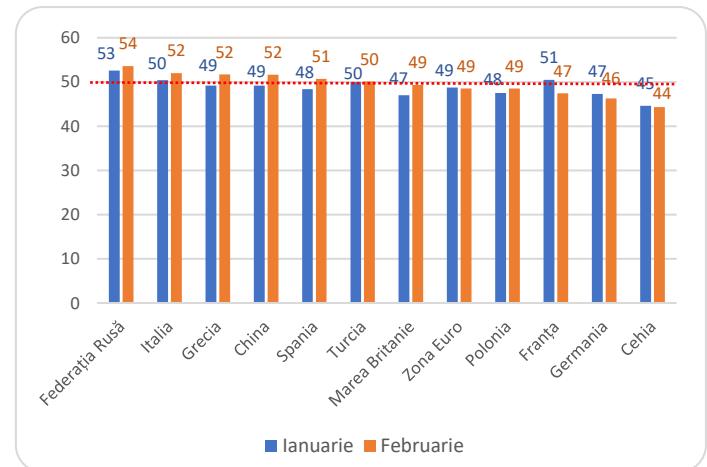
www.pmi.spglobal.com

¹ The manufacturing Purchasing Managers Index (PMI) – este un indicator complex care arată sănătatea economică a sectorului industrial, inclusiv producția, comenzi noi, comenzi pentru export, prețurile de producție, stocurile de producție, termenii de livrare ale furnizorilor, angajații, producția viitoare, etc. PMI poate avea valori de la 0 la 100. Valoarea mai mică de 50 semnifică o contracție a sectorului industrial față de luna precedentă, mai mare ca 50 – expansiune a sectorului industrial, egală cu 50 – nu indică vreo modificare.

înregistrat în unele din cele mai importante țări partenere ale Republicii Moldova: Germania, Franța, Cehia.

Aceste date semnalează că, deși la nivel global se atestă semnale de îmbunătățire a situației în sectorul industrial, persistă riscul ca sectorul industrial autohton, fiind dependent de cererea externă din țările europene, să se mențină pe trend negativ în perioada următoare.

Figura 1.12. Situația industriei în principalele țări partenere ale Republicii Moldova conform "The manufacturing Purchasing Managers Index"²² în lunile ianuarie-februarie 2022

https://www.theglobaleconomy.com/rankings/pmi_manufacturing/

1.3. Agricultura

În primul trimestru al anului 2023, producția globală agricolă a scăzut (-5,2%), însumând circa 2,0 mil. lei. A scăzut atât producția vegetală, cât și animalieră, însă impactul major asupra evoluției totale a fost produs de sectorul zootehnic, care în primul trimestru ocupă o cotă de 99% în producția globală agricolă:

- ⬇️ Producția animalieră a scăzut cu 4,9%.
- ⬇️ Producția vegetală a scăzut cu 32,1%.

Scăderea sectorului zootehnic a fost determinată de descreșteri în categoriile de producție animalieră precum:

- producția în masă vie a vitelor și păsărilor (-7,5%)
- producția de lapte (-7,2%)

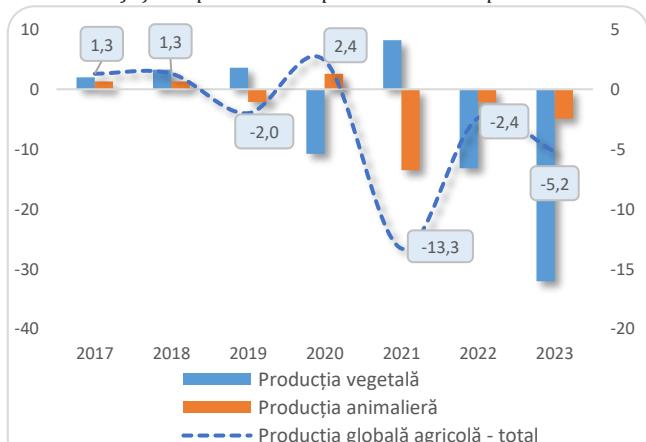
Producția de ouă a înregistrat creștere de 5,7%.

Factorul principal care determină evoluțiile negative în sectorul zootehnic este scăderea continuă a efectivului de animale (bovine, porcine, ovine și caprine).

Situația în sectorul zootehnic continuă să fie determinată de situația din gospodăriile populației, în care s-a produs o mare parte a producției animaliere (producția laptelui - 82,8%, creșterea vitelor și păsărilor - 31,3%, producția de ouă - 32,8%). Acestea au înregistrat scăderi ale volumului producției (creșterii) vitelor și păsărilor (în masă vie) cu 5,1%,

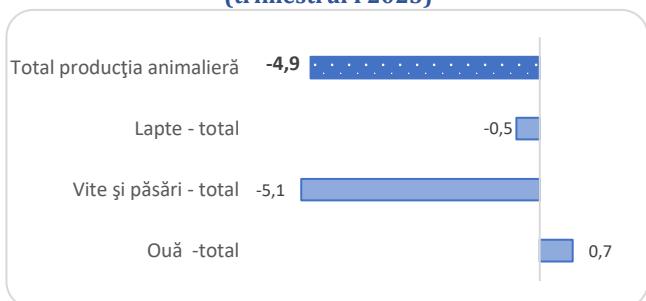
Figura 1.13. Evoluția producției agricole în trimestrul I, 2017-2023

în % față de perioada respectivă a anului precedent

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.14. Gradul de influență a producției animaliere la creșterea (+), scăderea (-) volumului producției agricole, p.p. (trimestrul I 2023)

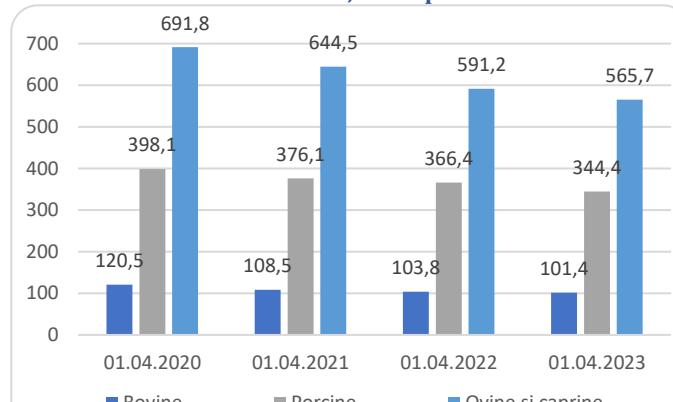

Sursă: Biroul Național de Statistică

producției de lapte - cu 10,9% și producției de ouă - cu 0,7%.

Este pozitiv faptul că în întreprinderile agricole (inclusiv gospodăriile țărănești (de fermier) care au la bilanț animale) la situația din 1 aprilie 2023 comparativ cu data similară a anului 2022, a fost înregistrată o majorare a efectivului de animale: bovine - cu 7,1% (inclusiv vaci - cu 43,3%), ovine și caprine - cu 33%, păsări - cu 2,6%, fapt ce a rezultat cu o majorare de 15,9% a producției de lapte și cu 9,1% a producției de ouă. Totodată, aceste creșteri nu recuperează scăderile efectivului de animale înregistrate în gospodăriile populației.

Figura 1.15. Efectivul de animale la situația din 1 aprilie 2020-2023, mii capete

Sursă: Biroul Național de Statistică

Factorii de bază ce au influențat evoluția sectorului agricol în trimestrul I 2023:

- ⬇ Micșorarea efectivului de animale practic de toate tipurile, cu excepția efectivului de vaci (+0,2%) și păsări (+2,6%).
- ⬇ Productivitatea scăzută a vacilor.
- ⬇ Concentrarea efectivului de vaci în gospodăriile individuale ale populației (circa 82%).
- ⬆ Creșterea numărului de vaci în cadrul întreprinderilor agricole (+43,3% în I trimestru 2023).

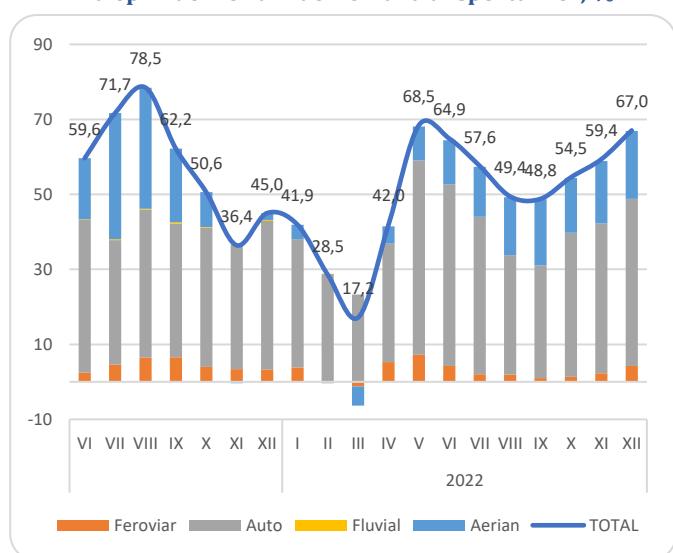
1.4. Transport

Serviciile de transport se mențin în creștere. În anul 2022 cifra de afaceri în acest sector s-a majorat cu 51,5%, inclusiv cu 67% (în termeni nominali) în luna decembrie 2022. În această perioadă se constată creșterea venitului din vânzări în toate subsectoralele, fiind marcate următoarele rezultate pozitive:

- ⬆ Transportul feroviar: de 1,7 ori în decembrie; +41% în ianuarie-decembrie 2022;
- ⬆ Transportul auto: +54,7% în decembrie; +49,2% în ianuarie-decembrie 2022;
- ⬆ Transportul naval: de 1,6 ori în decembrie; de 2 ori în ianuarie-decembrie 2022;
- ⬆ Transportul aerian: de 2,4 ori în decembrie; de 1,6 ori mai mult în ianuarie-decembrie 2022.

Transportul de pasageri a fost puternic impactat de pandemie, din cauza stagnării activităților economice, carantinei, distanțării sociale, restricțiilor de călătorile etc. De aceea, odată cu relaxarea măsurilor de protecție în contextul ameliorării situației epidemiologice, **s-a majorat cererea pentru serviciile de transport public**. În anul 2022, numărul de pasageri a crescut cu

Figura 1.16. Evoluția lunară a cifrei de afaceri a întreprinderilor din domeniul transporturilor, %

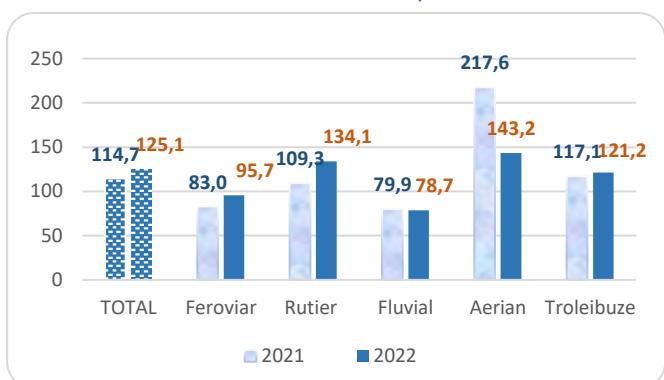

Sursă: Biroul Național de Statistică

25,1% comparativ anul 2021, fiind transportați în total circa 246,4 mil. pasageri.

Pe moduri de transport se atestă creșterea numărului de pasageri transportați pe cale aeriană (+43,2%), cu transportul rutier (+34,1%) și cu troleibuze (+21,2%). În timp ce, numărul de pasageri transportați cu transportul fluvial (-21,3%) și feroviar (-4,3%) au descrescut.

Figura 1.17. Evoluția numărului de pasageri transportați în anii 2021-2022, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Factorii de bază care au determinat evoluțiile în sectorul transporturilor:

- ↑ Intensificarea fluxurilor comerciale internaționale, inclusiv a reexporturilor de produse petroliere către Ucraina.
- ↑ Menținerea în creștere a cererii din partea populației pentru serviciile de transport public.
- ↑ Majorarea prețurilor/tarifelor la serviciile de transport.
- ↑ Sporirea accesibilității și competitivității serviciilor de transport public.

1.5. Comerțul intern de bunuri și servicii

Comerțul intern de bunuri cu amănuntul:

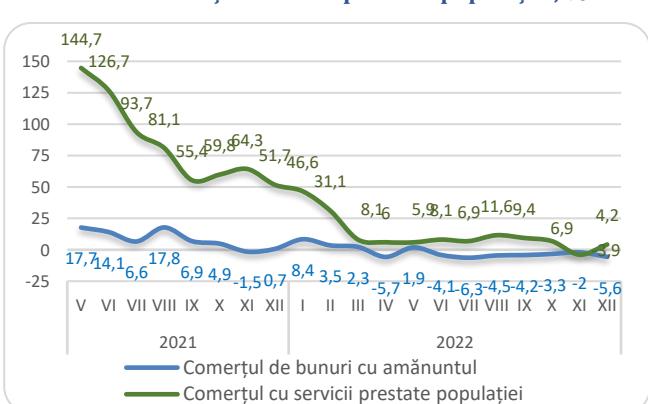
- ↓ decembrie: 8,9 mil. lei, -5,6% (în prețuri comparabile);
- ↓ ianuarie-decembrie: 92,2 mil. lei, -1,8% (în prețuri comparabile).

Creșterea galopantă a prețurilor și diminuarea veniturilor reale ale populației au influențat negativ consumul privat în anul 2022. Începând cu luna aprilie, cifra de afaceri din comerțul de bunuri cu amănuntul a intrat pe o traietorie descendentă. Cumulativ în 12 luni ale anului precedent cifra de afaceri în comerțul cu amănuntul s-a diminuat cu -1,8% (în termen real), însă valoric (în termeni nominali) a crescut cu 23%, fapt ce ne permite să constatăm că în anul 2022 populația a consumat cantitativ mai puține bunuri, dar valoric a achitat mai mult comparativ cu anul 2021.

Circa 31% în structura comerțului de bunuri revin produselor alimentare, băuturi și tutun, carburanți – 28%, alte bunuri - 23%, produse casnice - 16%, echipamente informatiche și telecomunicații – 1%, bunuri culturale și creative – 1%. (Figura 1.21).

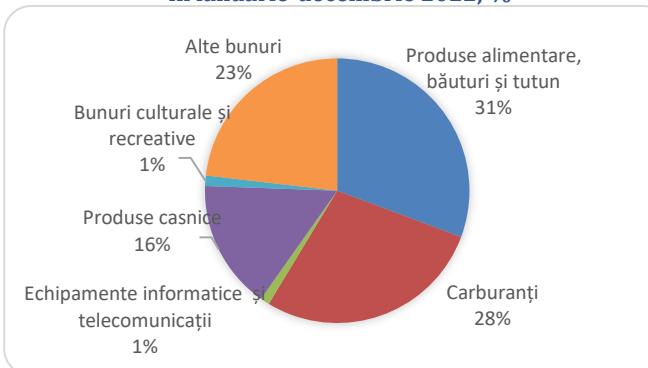
Diminuarea cifrei de afaceri din comerțul cu amănuntul în anul 2022 a fost determinată de scăderea cererii

Figura 1.18. Evoluția lunară a cifrei de afaceri în comerțul cu amănuntul și serviciile prestate populației, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.19. Structura comerțului interior de bunuri în ianuarie-decembrie 2022, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

pentru produsele casnice (-24%), produse alimentare, băuturi și tutun (-48%), echipamente informatiche și telecomunicații (-49%).

Între timp, menținerea în creștere a cererii pentru unele categorii de produse au contribuit pozitiv asupra venitului de vânzări. Cea mai accentuată majorare a cifrei de afaceri se atestă în comerțul cu *carburanți* (+43,5%). Creșterea cifrei de afaceri din comerțul cu autovehicule pe parcursul anului precedent cu 9,1% (în termeni reali) este factorul de bază care a favorizat creșterea cererii la carburanți. De asemenea, eliminarea măsurilor restrictive (după 2 ani de pandemie) au determinat majorarea cererii pentru *bunurile culturale și creative* (+20,5%).

Serviciile prestate populației:

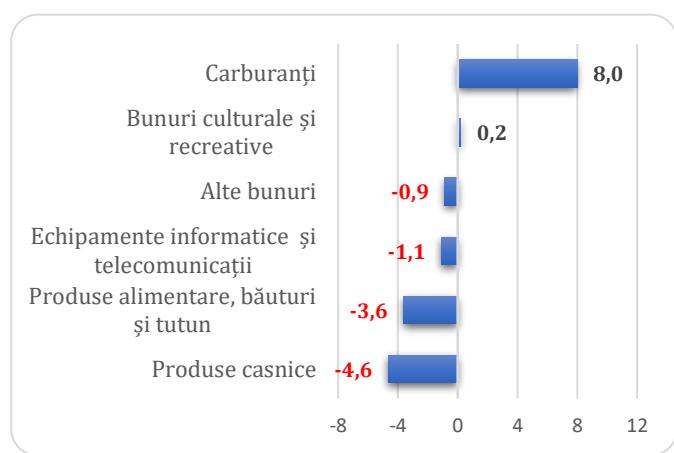
- ↑ decembrie: 4,3 mil. lei, +4,2% (în prețuri comparabile);
- ↑ ianuarie – decembrie: 42,9 mil. lei, +10,4% (în prețuri comparabile).

Serviciile de piață prestate populației se mențin în creștere. În perioada ianuarie-decembrie 2022 cifra de afaceri din servicii de piață prestate populației a constituit 42,9 mil. lei și s-a majorat cu 10,4% (în termeni reali) în raport cu anul 2021.

În structura serviciilor prestate populației predomină serviciile în sănătate și asistență socială - circa 39% din volumul total, activități de recreare, de agrement – 24%, activități de cazare și alimentație publică – 14%, activități ale agențiilor turistice și ale turooperatorilor – 12%, învățământ – 9%, activități veterinară – 0,2%, reparații de calculatoare, de articole personale și de uz gospodăresc – 1%, alte activități de servicii – 1% (Figura 1.23).

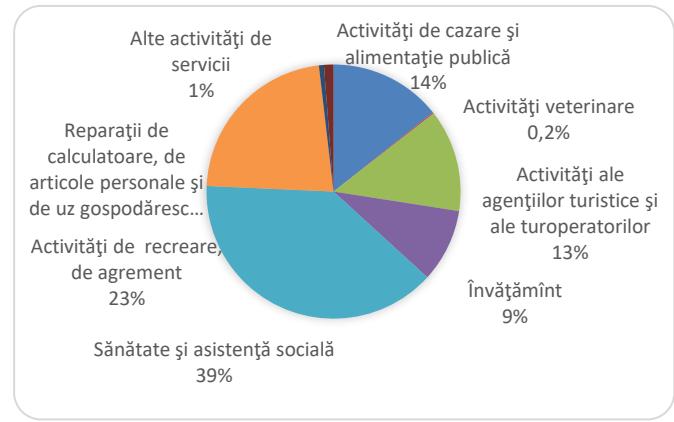
După ce o serie de măsuri de protecție a sănătății publice implementate în perioada pandemiei (distanțare socială, restricționarea activităților și serviciilor comerciale etc.), au fost ridicate în contextul ameliorării situației epidemiologice, s-a majorat cererea pentru *serviciile de cazare și alimentație publică* (+39%), *serviciile de recreare și agrement* (+29,7%), *serviciile agențiilor turistice și turooperatorilor* (+28,7%), iar cererea populației pentru *serviciile de sănătate și asistență socială* a scăzut (-7,4%) (Figura 1.24).

Figura 1.20. Contribuția principalelor componente la creșterea (+), descreșterea (-) comerțului interior de bunuri cu amănuntul în ianuarie-decembrie 2022, p.p.

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.21. Structura serviciilor prestate populației, % în ianuarie-decembrie 2022

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.22. Contribuția principalelor componente la creșterea (+), descreșterea (-) serviciilor prestate populației în ianuarie-decembrie 2022, p.p.

Sursă: Biroul Național de Statistică

Comerțul de bunuri cu ridicata:

- ⬇️ decembrie: 14,7 mil. lei, -19,2% în termeni reali (deflatat la IPC);
- ⬇️ ianuarie-decembrie: 168,9 mil. lei, -2,2% (în termeni reali).

Activitatea întreprinderilor din sectorul comerț s-a diminuat semnificativ. În contextul crizelor care s-au suprapus și reducerii cererii de consum din partea populației, volumul tranzacțiilor comerciale ale întreprinderilor s-a redus cu 2,2% în anul 2022 (Figura 1.25).

În structura comerțului cu ridicata (Figura 1.26) cea mai mare pondere revine comerțului cu ridicata specializat al altor produse 38% (din volumul total); produse alimentare, băuturi și tutun - 20%; produse agricole brute și al animalelor vii - 14%; comerț cu ridicata nespecializat - 11%; bunuri de consum - 10%; echipamente informatic și de telecomunicații - 4%; alte mașini, echipamente și furnituri - 3%; activități de intermediere - 0,1%.

Diminuarea cifrei de afaceri în comerțul de bunuri cu ridicata în anul 2022 a fost influențată de micșorarea cererii la produsele agricole brute și animale vii (-11,1%), produse alimentare, băuturi și tutun (-13,6%), bunuri de consum (-24,3%), alte mașini, echipamente și furnituri (-49%) și activități de intermediere (-75%) (Figura 1.27).

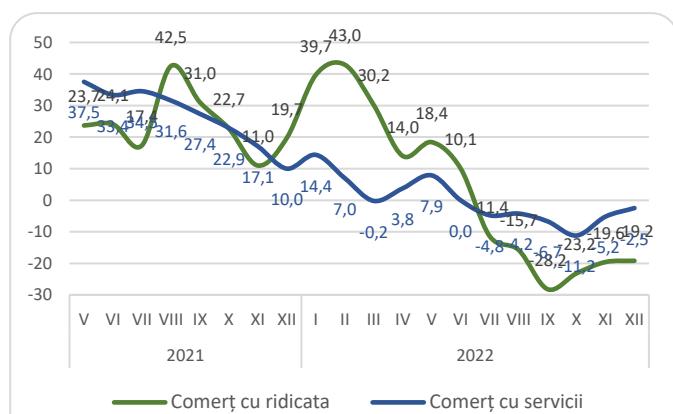
În același context, o contribuție pozitivă asupra cifrei de afaceri a fost determinată de comerțul cu *echipamente informatic și telecomunicații*, care s-a majorat cu 29,4% (în termeni reali) în anul 2022, fapt ce denotă că populația este tot mai orientată spre instrumente și tehnologii informaționale.

Serviciile prestate întreprinderilor:

- ⬇️ decembrie: 6,7 mil. lei, -2,5% în termeni reali (deflatat la IPC);
- ⬇️ ianuarie-decembrie: 64,6 mil. lei, -0,6% (în termeni reali).

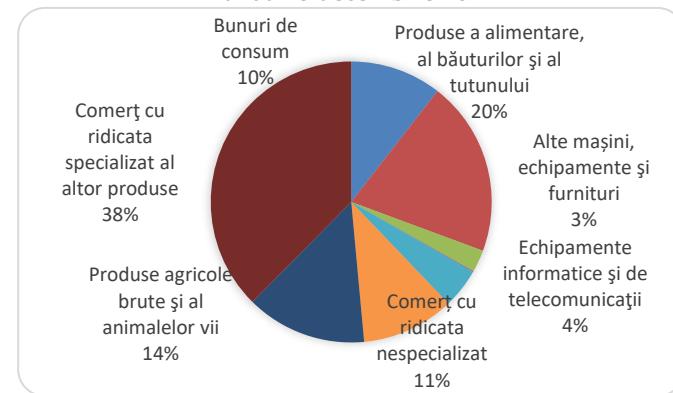
Scăderea din intensitate a activității economice are impact negativ și asupra volumului serviciilor prestate întreprinderilor. În luna decembrie 2022 se atestă micșorarea cifrei de afaceri cu 2,5% față de luna respectivă din anul precedent, înregistrând valoarea de

Figura 1.23. Evoluția lunară a cifrei de afaceri în comerțul cu ridicata și serviciile prestate întreprinderilor, %

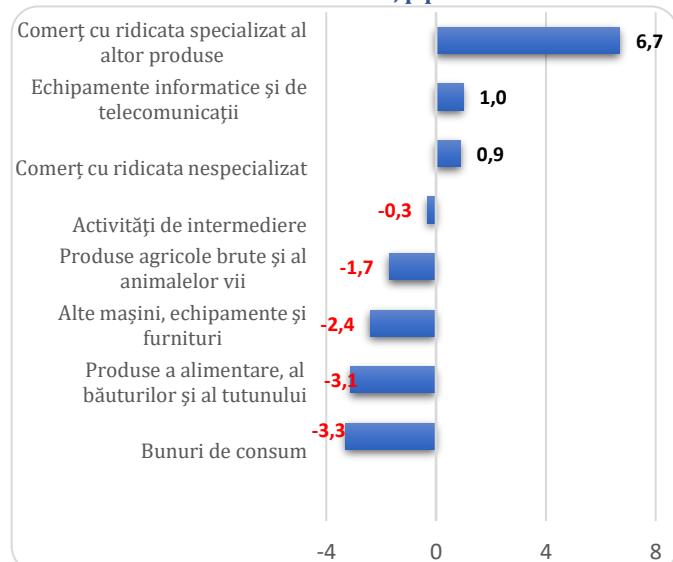
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.24. Structura comerțului cu ridicata, % în ianuarie-decembrie 2022

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.25. Contribuția principalelor componente la creșterea (+), descreșterea (-) comerțului cu ridicata în anul 2022, p.p.

Sursă: Biroul Național de Statistică, calcule MDED

6,7 mil. lei. Cumulativ în 12 luni ale anului 2022 a fost înregistrat un rezultat negativ de -0,6%.

Ponderea cea mai mare în structura serviciilor prestate întreprinderilor revine serviciilor de transport și depozitare - 45%, informații și comunicații – 30%, tranzacții imobiliare - 12%, activități profesionale, științifice și tehnice - 9%, activități de servicii administrative și activități de servicii suport- 4 %.

La evoluția cifrei de afaceri au contribuit negativ (Figura 1.29) serviciile prestate de *activitățile de servicii administrative și activități de servicii suport* (-16,8%), *sectorul IT* (-10,4%), *tranzacții imobiliare* (-9,8%).

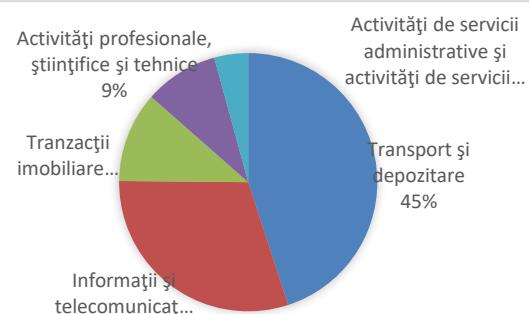
Între timp, creșterea semnificativă a fluxurilor comerciale internaționale au impulsionat cererea pentru serviciile de transport și depozitare pe parcursul anului precedent, astfel încât **cea mai mare contribuție la creșterea cererii pentru serviciile prestate întreprinderilor vine din partea sectorului transport și depozitare**, care a crescut cu 14,6% în anul 2022.

Cifra de afaceri în comerțul cu autovehicule și motociclete s-a diminuat. În anul 2022 volumul cifrei de afaceri din comerțul cu ridicata și cu amănuntul, întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor s-a diminuat cu 4,4% în termeni reali (deflatat la IPC), deși în termeni nominali a fost în creștere cu 19,8%, reflectând creșterea prețurilor. Totuși, remarcăm că în luna decembrie comerțul cu autovehicule s-a revigorat ușor (Figura 1.30), înregistrând +31% creștere, precum și serviciile de întreținere și reparare a autovehiculelor (+12%).

Factorii de bază care au influențat evoluția comerțului intern de bunuri și servicii în anul 2022 au fost:

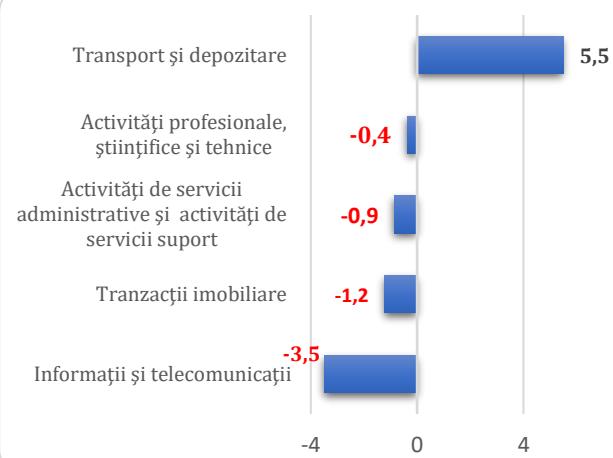
- ↑ Relansarea activității economice după criza provocată de pandemie.
- ↑ Intensificarea fluxurilor comerciale internaționale.
- ↓ Creșterea galopantă a prețurilor la energie și servicii.
- ↓ Erodarea puterii de cumpărare a populației în contextul diminuării veniturilor reale disponibile.

Figura 1.26. Structura serviciilor prestate întreprinderilor,% în ianuarie-decembrie2022

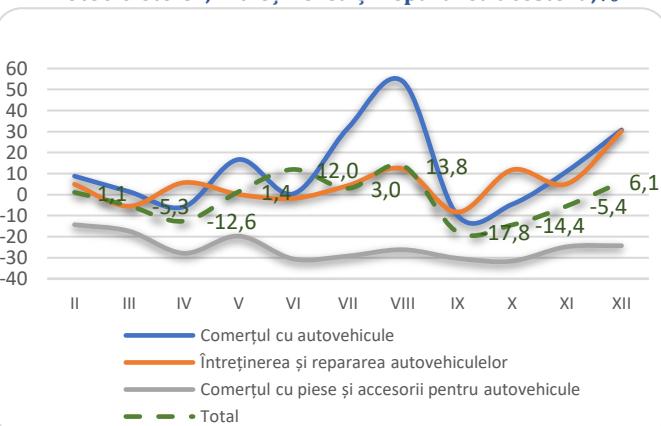
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.27. Contribuția principalelor componente la creșterea (+), descreșterea (-) serviciilor prestate întreprinderilor în ianuarie-decembrie 2022, p.p.

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.28. Evoluția lunară a cifrei de afaceri în comerțul cu ridicata și cu amănuntul al autovehiculelor și a motocicletelor, întreținerea și repararea acestora,%

Sursă: Biroul Național de Statistică

1.6. Investiții în active imobilizate

Volumul investițiilor s-a diminuat în anul 2022 cu 11,6%, însumând circa 31,9 mld. lei. Descreștere au înregistrat investițiile finanțate practic din toate sursele, în special, din sursele proprii ale agenților economici, din împrumuturile externe, din alte surse străine, precum și din bugetele unităților administrativ-teritoriale.

Diminuarea investițiilor finanțate de sursele proprii ale agenților economici a constituit principalul factor de diminuare a investițiilor în anul 2022. Cu o pondere de circa 62,4% în total, acestea s-au diminuat cu 6,3%, contribuind în proporție de 32% la diminuarea totală a investițiilor în anul 2022. Această situație este explicată de presiunile create de criza resurselor energetice, incertitudinile în rândul investitorilor create de războiul din țara vecină, precum și scumpirea surselor de creditare, determinată de politica monetară antiinflaționistă condusă de BNM.

Împrumuturile externe (8% în total) s-au micșorat cu 31,3%, contribuind în proporție de 28% la diminuarea totală a investițiilor. Aceste investiții sunt orientate preponderent în infrastructura publică, fiind o sursă importantă de finanțare.

A scăzut esențial și volumul investițiilor străine (-19,1%), fiind afectate de războiul din țara vecină.

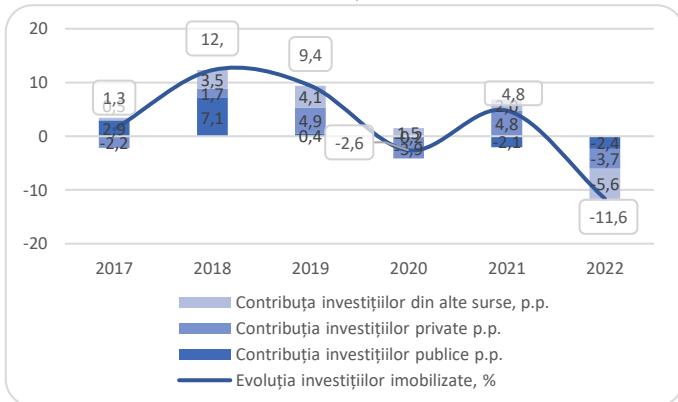
Investițiile publice (din bugetul de stat și bugetele locale) s-au diminuat semnificativ (-17%). Au scăzut, în special, investițiile din bugetele unităților administrativ-teritoriale (-26,3%), precum și cele din bugetul de stat (-4,6%), fiind constrâns de criza energetică și valul de refugiați din Ucraina, care au pus presiuni asupra resurselor bugetare.

Doar investițiile finanțate de împrumuturile interne au înregistrat o creștere neesențială (+1%), dar temperându-și semnificativ creșterea comparativ cu perioadele precedente.

În anul 2022, **după sursele de finanțare,** investițiile au înregistrat următoarele evoluții:

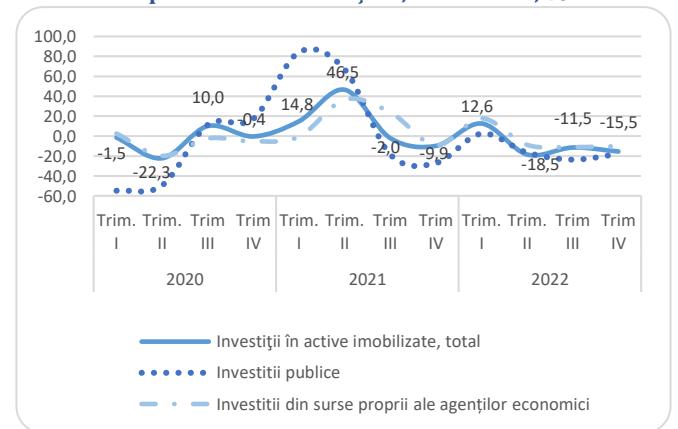
- surse proprii ale agenților economici: -6,3% (19,5 mld. lei, contribuția -3,7 p.p.);
- credite și împrumuturi externe: -31,3% (2,5 mld. lei, contribuția -3,2 p.p.);

Figura 1.29. Evoluția volumului investițiilor în anii 2017-2022, %

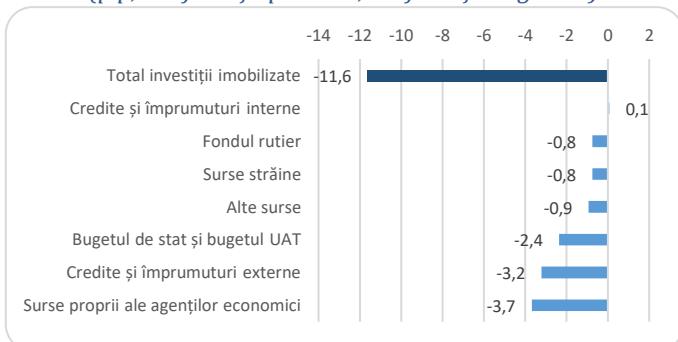
Sursă: Biroul Național de Statistică, calculele ME

Figura 1.30. Evoluția trimestrială a volumului investițiilor după sursele de finanțare, 2020-2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică, calculele ME

Figura 1.31. Sursele de finanțare ale investițiilor după contribuția acestora la evoluția investițiilor, în anul 2022 (p.p. + influență pozitivă; - influență negativă)

Sursă: Biroul Național de Statistică, calculele ME

- bugetul public național: -17% (4,1 mil. lei, contribuția -2,4 p.p.);
- surse străine: -19,1% (1,1 mil. lei, contribuția -0,8 p.p.);
- fondul rutier: -19,3% (1,1 mil. lei, contribuția -0,8 p.p.);
- credite și împrumuturi interne: +1% (2,6 mil. lei, contribuția +0,1 p.p.).

Pe categorii de active s-au micșorat investițiile practic în toate mijloacele fixe, doar investițiile în imobilizări necorporale au înregistrat o creștere de 7%.

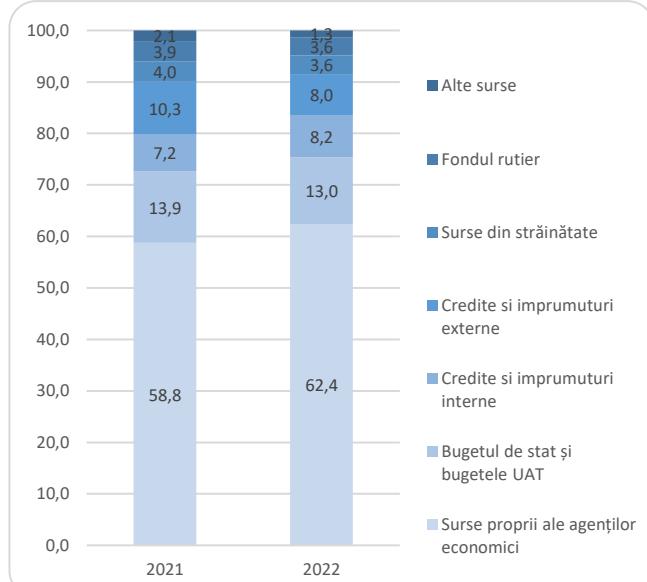
Investițiile în sectorul construcțiilor, cu o pondere de 51,1% din volumul total, s-au diminuat în anul 2022 cu 17,2%. Au scăzut investițiile în toate tipurile de construcții, însă cel mai semnificativ au scăzut investițiile în construcțiile inginerești (-21,4%), fiind finanțate atât din surse publice, cât și din împrumuturile organizațiilor internaționale.

Investițiile în mașini și utilaje, care au o importanță semnificativă pentru dezvoltarea sectorului real al economiei, s-au micșorat cu 4,6%. De asemenea, au scăzut investițiile în mijloace de transport (-7,1%) și în terenuri (-11,4%).

Analiza investițiilor după tipurile de active indică următoarele evoluții:

- construcții inginerești: -21,4% (7,1 mil. lei, contribuția -5,5 p.p.);
- clădiri nerezidențiale: -13,7% (4,9 mil. lei, contribuția -2,2 p.p.);
- clădiri de locuit (rezidențiale): -13,3% (3,9 mil. lei, contribuția -1,7 p.p.);
- mașini, utilaje și instalații: -4,6% (9,2 mil. lei, contribuția -1,2 p.p.);
- mijloace de transport: -7,1% (3,3 mil. lei, contribuția -0,7 p.p.);
- terenuri: -11,4% (1,3 mil. lei, contribuția -0,5 p.p.);
- imobilizări necorporale: +7% (829,9 mil. lei, contribuția +0,2 p.p.).

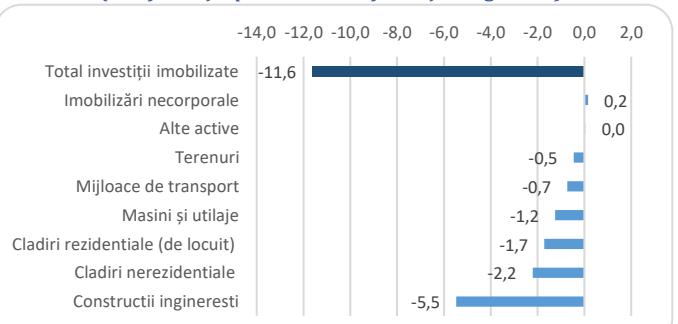
Figura 1.32. Structura investițiilor după sursele de finanțare în anii 2021-2022, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

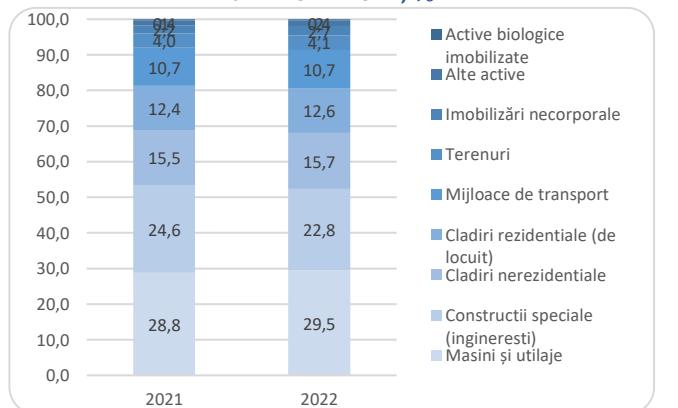
Figura 1.33. Gradul de influență asupra evoluției investițiilor pe tipuri de active, 2022

(+ influență pozitivă; - influență negativă)

Sursă: Biroul Național de Statistică, calculele ME

Figura 1.34. Structura investițiilor după tipuri de active în anii 2021-2022, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Factorii principali care au influențat activitatea investițională în anul 2022 au fost:

- ↑ îmbunătățirea situației pandemice și eliminarea măsurilor restrictive ce vizează activitatea economică a companiilor private;
- ↓ presiunile bugetare create de criza resurselor energetice și conflictul militar în Ucraina;
- ↓ incertitudinile în rândul investitorilor create de conflictul armat din Ucraina;
- ↓ scumpirea surselor de creditare, determinată de politica monetară antiinflaționistă condusă de BNM.

2. Sectorul monetar

2.1. Inflația

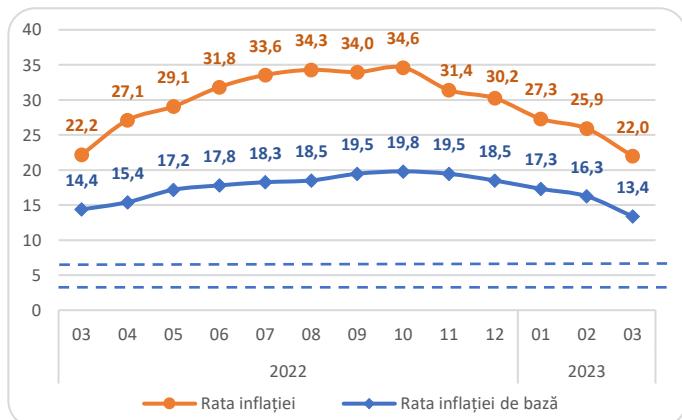
În luna martie 2023 rata inflației anuală a constituit 22% (față de martie 2022), continuând traectoria descendentă (Figura 1.2). Contractarea cererii interne, ca rezultat al politicilor restrictive a Băncii Naționale a Moldovei, a fost factorul principal cu efect dezinflaționist pe plan intern.

Totodată, contractarea cererii externe, iarna caldă în regiunea europeană și crearea lanțurilor logistice noi au determinat scăderea prețurilor externe internaționale la resursele energetice, produse alimentare și materia primă cu impactul respectiv asupra prețurilor interne. Totuși, rata inflației se menține peste limita superioară a intervalului de variație al țintei inflației stabilite de BNM (5% +/- 1,5%), reflectând impactul conflictului militar în Ucraina, secetei din vara anului trecut, precum și creșterilor anterioare ale prețurilor internaționale la produsele alimentare și la resursele energetice.

Rata inflației de la începutul anului (martie 2023 față de decembrie 2022) a constituit 2,2%, fiind mult mai mică decât în martie 2022 (9,2%). Printre componentele de bază care au majorat indicele prețurilor de consum se enumeră tariful la încălzirea centrală, gazele naturale prin rețea, apă și canalizare, prețurile la legume, fructe etc.

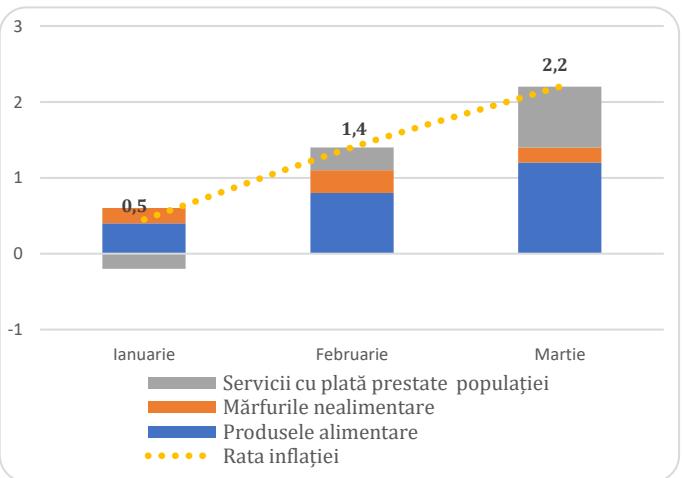
Prețurile la produsele alimentare s-au majorat cu 3,4% și au contribuit cu 1,2 p.p. la creșterea IPC general. Seceta din vara anului 2022 și majorarea costurilor de producție sunt factorii de bază care au influențat creșterea prețurilor la produsele alimentare.

Figura 2.1. Dinamica ratei anuale a inflației, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 2.2. Contribuția principalelor componente la rata inflației față de decembrie a anului precedent (p.p.)

Sursă: Biroul Național de Statistică

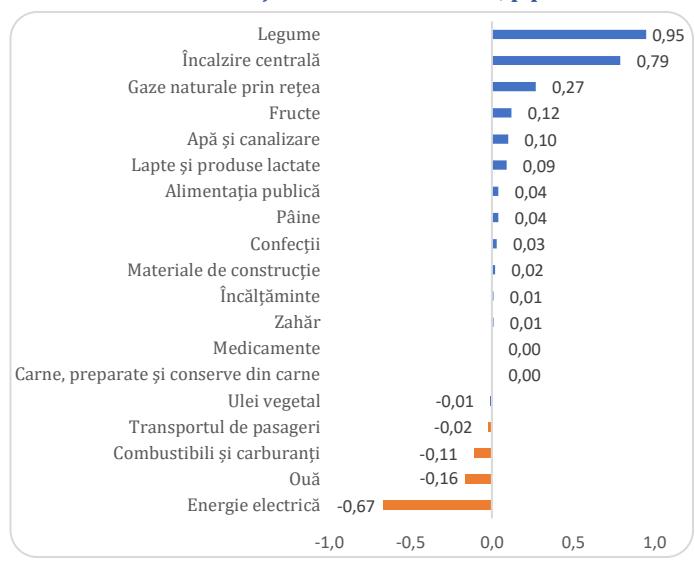
În special, s-au majorat prețurile la legume cu 31,2%; fructe proaspete – cu 3,8%; cartofi – cu 3%; pește și conserve din pește – cu 2,3%; zahăr – cu 2,2%; lapte și produse lactate – cu 1,9%; unt – cu 1,5%; produse de morărit și de panificație – cu 1%. Concomitent, au scăzut prețurile la ouă cu 27,6% și ulei vegetal – cu 2%.

Sporirea prețurilor la mărfurile nealimentare cu 0,6% a contribuit cu 0,2 p.p. la IPC.

Majorarea cotei accizelor la țigări a fost factorul principal care a determinat creșterea prețurilor la mărfurile nealimentare (0,2 p.p.). Cele mai accentuate creșteri de preț se atestă la țigări - cu 9,4%; materiale de construcții - cu 1,7%, mașini de spălat rufe - cu 1,1%, mobilă - cu 0,9%, frigidere și congelatoare - cu 0,7%, confecții - cu 0,6% etc. Concomitent, s-au diminuat prețurile la autoturisme noi cu 5,7%, combustibili și carburanți - cu 1,8% etc.

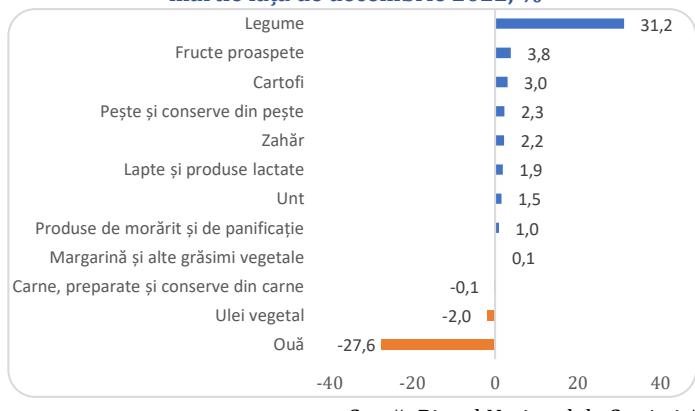
Tarifele la servicii s-au majorat cu 3,1% și au contribuit cu 0,8 p.p. la IPC, inclusiv 0,8 p.p. revin tarifelor pentru încălzirea centralizată, 0,3 p.p. - pentru gazele naturale din rețea, câte 0,1 p.p. - pentru apă și canalizare și apă caldă. Concomitent, tarifele la energia electrică au avut contribuția negativă de -0,7 p.p., urmare ajustării tarifelor la energia electrică de către ANRE la sfârșitul lunii decembrie 2022.

Figura 2.3. Contribuția prețurilor la principalele produse, mărfuri și servicii la creșterea totală a IPC general, martie față de decembrie 2022, p.p.

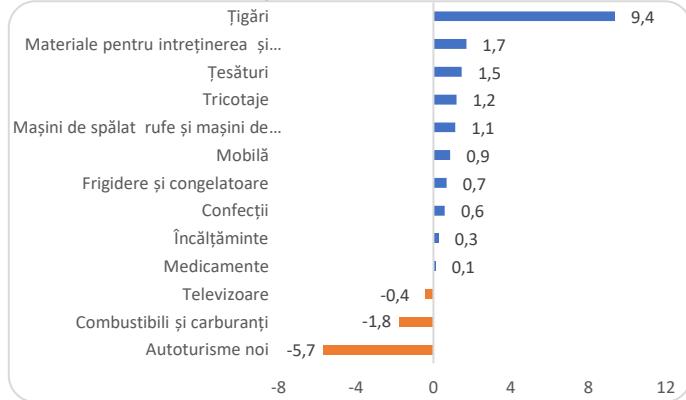
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 2.4. Creșterea (+) /scăderea (-) prețurilor la principalele produse alimentare, martie față de decembrie 2022, %

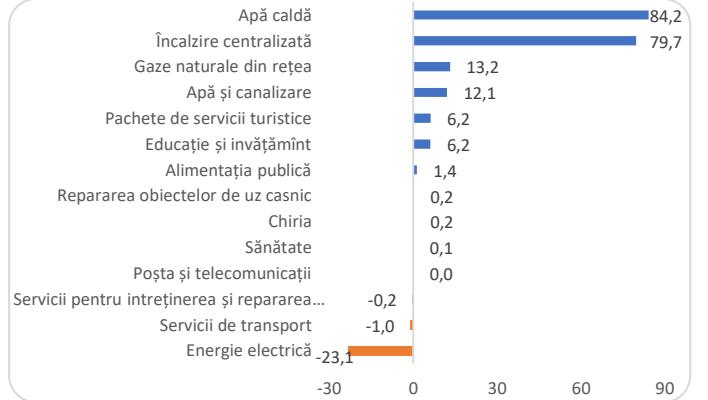
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 2.5. Creșterea (+) /scăderea (-) prețurilor la principalele mărfuri nealimentare, martie față de decembrie 2022, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 2.6. Creșterea (+) /scaderea (-) tarifelor la principalele servicii prestate populației, martie față de decembrie 2022, %

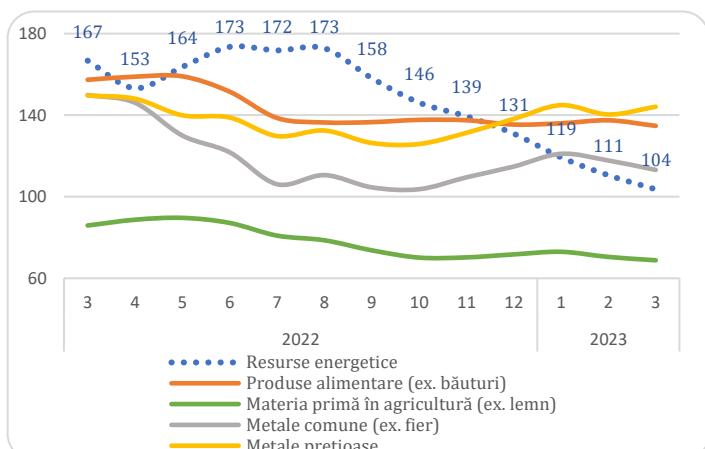

Sursă: Biroul Național de Statistică

Încetinirea bruscă a creșterii economice globale și materializarea riscurilor de intrare în recesiune sunt factorii de bază care temperează presiunea asupra prețurilor.

Conform datelor Băncii Mondiale în luna martie prețul la resursele energetice a continuat trendul descendant și a scăzut cu 20,9% față de decembrie 2022. Prețurile la materia primă agricolă (exclusiv lemn), de asemenea, s-au micșorat cu 4%, la metale comune - cu 1,4%, la produse alimentare (exclusiv băuturi) - cu 0,5% (din care cereale - cu 3,9%). Concomitent, prețurile la metale prețioase s-au majorat cu 4,1%.

Figura 2.7. Dinamica indicilor prețurilor internaționale la principalele grupe de produse (2010=100), %

Sursă: <https://www.worldbank.org/en/research/commodity-markets>

2.2. Cursul de schimb și piața valutară

În ianuarie-martie 2023 moneda națională a marcat o apreciere de 3,9% față de dolarul SUA în termeni nominali (de la 19,16 lei pentru 1 dolar american la 01.01.2023 până la 18,41 lei la 31.03.2023). Față de Euro leul moldovenesc s-a apreciat cu 1,7%.

Factorii de influență asupra cursului de schimb

- ↑ aprecierea dolarului SUA și deprecierea Euro pe piețele valutare internaționale (a influențat cursul leului față de euro și alte valute);
- ↑ oferta de valută mai mare decât cererea pe piața valutară internă;
- ↓ intervențiile Băncii Naționale a Moldovei pe piața valutară internă sub formă de cumpărări de valută.

În ianuarie-martie 2023 oferta netă de valută de la persoanele fizice a depășit cererea netă de valută din partea agenților economici cu 18,4%.

- ↑ **Oferta netă** de la persoanele fizice a constituit 567,5 mil. dolari și s-a majorat cu 32% față de ianuarie-martie 2022.
- ↓ **Cererea netă** de valută din partea persoanelor juridice a constituit 479,5 mil. dolari și s-a diminuat cu 5,1%.

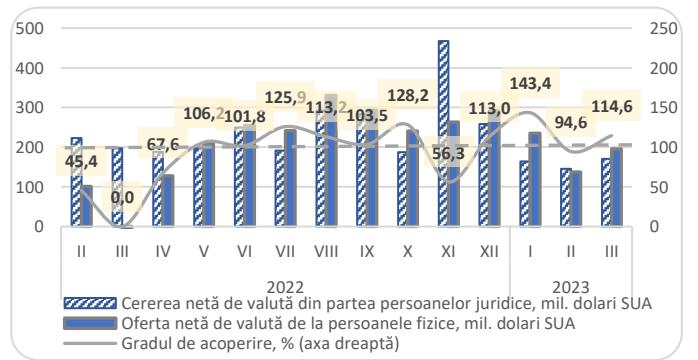
În raport cu luna precedentă, oferta netă de valută s-a majorat cu 42%, iar cererea netă de valută - cu 17,1%.

Figura 2.8. Evoluția cursului de schimb al monedei naționale față de dolarul SUA și Euro, Lei/USD, Lei/EUR

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 2.9. Gradul de acoperire a cererii nete de valută străină din partea agenților economici prin oferta netă de valută străină de la persoanele fizice, %

Sursă: Banca Națională a Moldovei

În aceste condiții, BNM a intervenit prin cumpărări nete de valută în volum de 67,2 mil. dolari pe piața interbancară locală.

Stocul activelor valutare de rezervă ale BNM la sfârșitul lunii martie 2023 a atins un record istoric 4679,4 mil. dolari (asigurând 5,6 luni de import), majorându-se cu 4,6% comparativ cu nivelul înregistrat la sfârșitul anului 2022 și cu 36,3% - față de situația la 31.03.2022.

Factorii principali de modificare a stocului activelor valutare de rezervă:

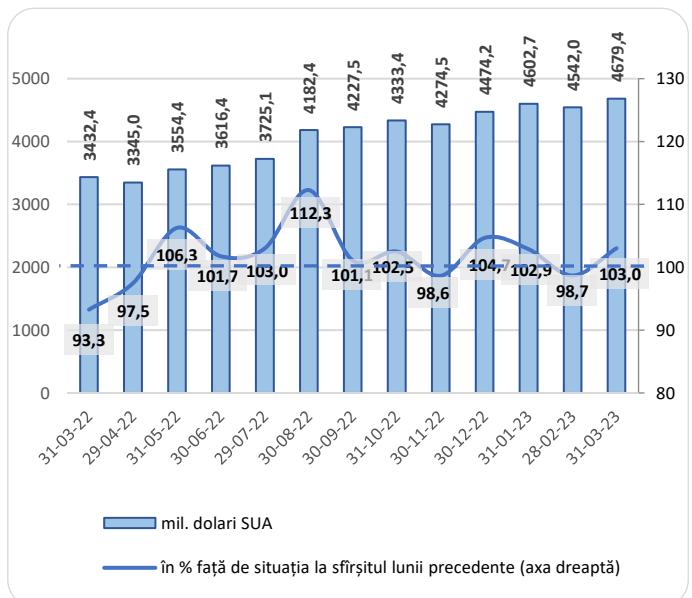
- ⬇️ ieșirile nete aferente rezervelor obligatorii în valută ale băncilor licențiate (71,8 mil. dolari);
- ⬇️ deprecierea cursurilor de schimb ale valutelor componente ale rezervelor valutare în raport cu dolarul SUA (47,5 mil. dolari);
- ⬇️ plățile aferente serviciului datoriei publice externe a Republicii Moldova (37,8 mil dolari);
- ⬆️ intervențiile pe piața valutară internă sub formă de cumpărări de valută (197,4 mil dolari);
- ⬆️ aprecierea cursurilor de schimb ale valutelor componente ale rezervelor valutare în raport cu dolarul SUA (82,2 mil dolari);
- ⬆️ înregistrarea creditelor și a granturilor în favoarea Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova și pentru suport bugetar (38,4 mil dolari).

2.3. Indicatorii monetari

Inversarea traiectoriei inflației anuale și conturarea unor presiuni dezinflaționiste pronunțate din partea cererii agregate sunt factorii de bază care au determinat BNM să relaxeze politica monetară. Astfel, conform deciziei BNM din 20.03.2023, rata de bază a fost micșorată cu 3 p.p., până la 14%. De la începutul anului rata de bază s-a micșorat cu 6 p.p.

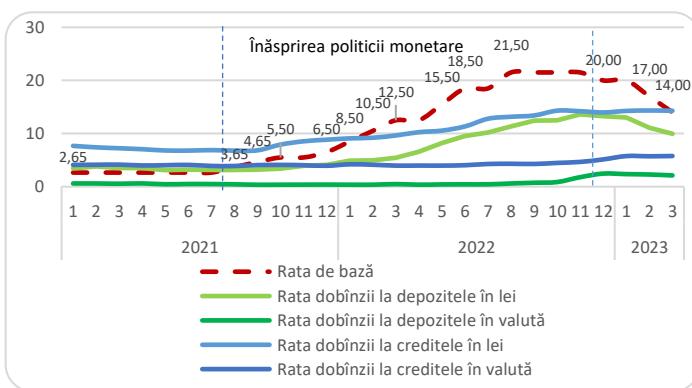
Portofoliul total de credite al băncilor la finele lunii martie 2023 s-a micșorat cu 0,8% de la începutul anului, soldul total însumând 61,1 mil. lei.

Figura 2.10. Activele oficiale de rezervă ale Băncii Naționale a Moldovei

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 2.11. Evoluția ratei de bază și a ratelor dobânzii la depozite și credite, %

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Diminuarea portofoliului de credite s-a datorat, în general, descreșterii creditării **persoanelor juridice**. Cu o pondere de 62,6% din portofoliul total, soldul portofoliului de credite acordate agenților economici a însumat 38,3 mld. lei și s-a micșorat cu 0,2% de la începutul anului.

Diminuarea portofoliului de credite acordate persoanelor juridice a fost determinată de creditele direcționate sectorului comerț care, având cea mai mare pondere în portofoliul total (35,5%), s-au diminuat cu 2,1%, iar cele acordate industriei alimentare (11,2%) - cu 2,2%. Totodată, volumul creditelor acordate agriculturii (12%) s-a majorat cu 3%.

Micșorarea portofoliului de credite acordate persoanelor juridice a fost condiționată de majorarea continuă a ratelor dobânzilor la creditele noi. Rata dobânzii la creditele acordate în monedă națională (60,4% din suma totală) s-a majorat în luna martie cu 0,5 p.p. de la începutul anului, iar la creditele acordate în valută străină - cu 0,6 p.p.

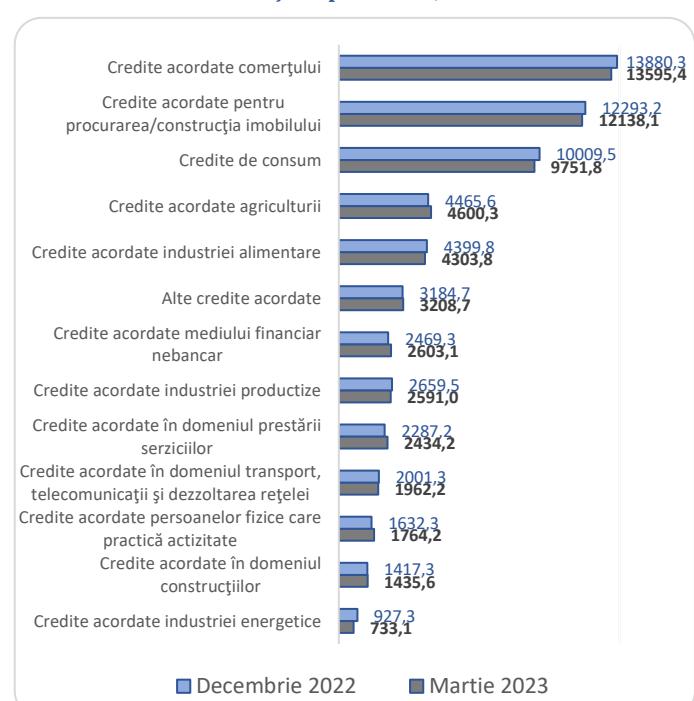
Totodată, volumul creditelor noi acordate persoanelor juridice în ianuarie-martie s-a majorat cu 15,6% față de perioada respectivă din 2022, constituind 9,7 mld. lei. Cererea pentru credite noi crește a doua luna consecutiv, fiind determinată preponderent de creditarea sectorului agricol.

Se atestă primele semnale de înviorare a creditării persoanelor fizice. Urmare creșterii costului de finanțare a creditelor, valoarea împrumuturilor acordate persoanelor fizice scade a 9-a lună consecutiv. La finele lunii martie 2023 valoarea portofoliului de credite acordate persoanelor fizice a atins 22,8 mld. lei, fiind în diminuare cu 1,8% de la începutul anului.

Diminuarea portofoliului de credite a fost condiționată de creditele direcționate spre consum (42,7% din portofoliu total) și creditele acordate pentru procurarea/construcția imobilului (53,2%), care s-au diminuat cu 2,6% și 1,3%, respectiv. Concomitent, soldul creditelor pentru alte scopuri s-a majorat cu 0,1%.

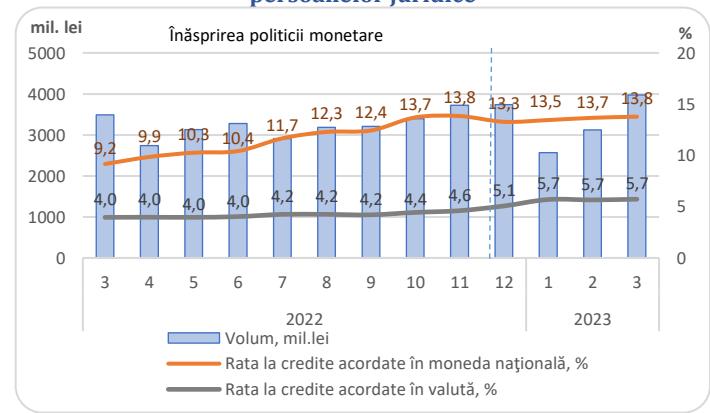
Totodată, în contextul diminuării ratei la creditele acordate persoanelor fizice în lei (93,2% din suma totală a creditelor acordate persoanelor fizice), a început să crească cererea la credite: în luna februarie volumul creditelor noi acordate persoanelor

Figura 2.12. Portofoliul de credite pe sectorul bancar al Republicii Moldova la sfârșitul perioadei, mil. lei

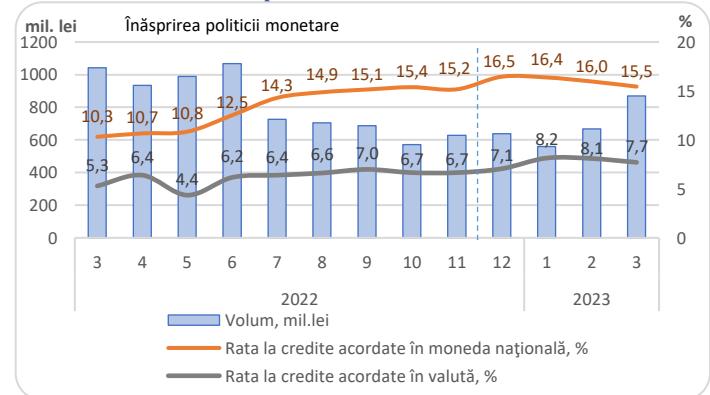
Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 2.13. Dinamica lunără a creditelor noi acordate persoanelor juridice

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 2.14. Dinamica lunără a creditelor noi acordate persoanelor fizice

Sursă: Banca Națională a Moldovei

fizice a crescut cu 19,3% față de luna precedentă, în martie – cu 30,4%.

Totuși, în ianuarie-martie curent volumul creditelor noi acordate persoanelor fizice s-a micșorat cu 30,7% față de primele trei luni 2022, constituind 2095,1 mil. lei.

Cele mai afectate sunt **creditele pentru imobil** (20,4% din volumul total al creditelor noi acordate persoanelor fizice), volumul cărora s-a diminuat de 2,3 ori. Destul de puternic au fost afectate și **creditele de consum** (74,4% în total), care s-au diminuat cu 19,4%. Concomitent, **creditele pentru alte scopuri** (5,2% din total) s-au majorat cu 17,5%.

Gradul de acoperire a creditelor prin depozite a fost la nivel de 152,2%. Aceasta indică faptul că există resurse pentru intensificarea creditării, iar băncile comerciale dispun de lichiditatea necesară pentru finanțarea economiei.

Dobânzile înalte din anul 2022 au continuat să influențeze creșterea economiilor. Astfel, soldul depozitelor la sfârșitul lunii martie 2023 s-a majorat de la începutul anului cu 6%, atingând un volum de 97,1 mil. lei.

Soldul depozitelor în monedă națională (65,3% din volumul total) a crescut cu 12,1%, în timp ce soldul depozitelor în valută străină s-a diminuat cu 3,9%.

În ianuarie-martie 2023 au fost atrase depozite noi în valoare de 64,6 mil. lei, sau de 1,5 ori mai mult comparativ cu perioada respectivă din anul trecut. Circa 13 mil. lei (20%) au constituit depozitele noi la termen, fiind în creștere de 2 ori.

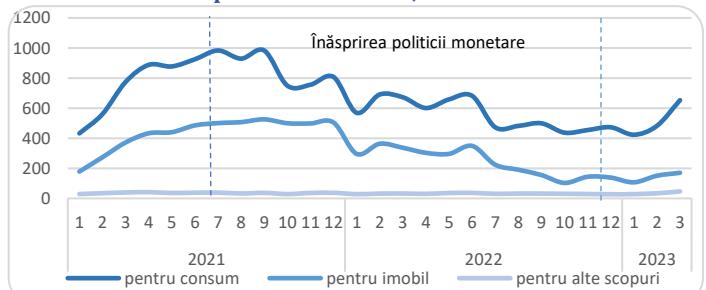
Persoanele fizice au depus 70,8% (9,2 mil. lei) din volumul total al depozitelor noi la termen, de 1,9 ori mai mult decât în ianuarie-martie 2022.

Concomitent, volumul depozitelor noi la termen atrase de la **persoane juridice** s-a majorat de 2,1 ori.

Totuși, de la începutul anului 2023, în contextul diminuării ratelor la depozite, se atestă semnale de temperare a depozitelor atrase de la persoane fizice, fiind înregistrată diminuare a treia lună consecutiv (față de luna precedentă): în luna ianuarie - cu 21,5%, în februarie – cu 20,2% și în martie – cu 14,5%.

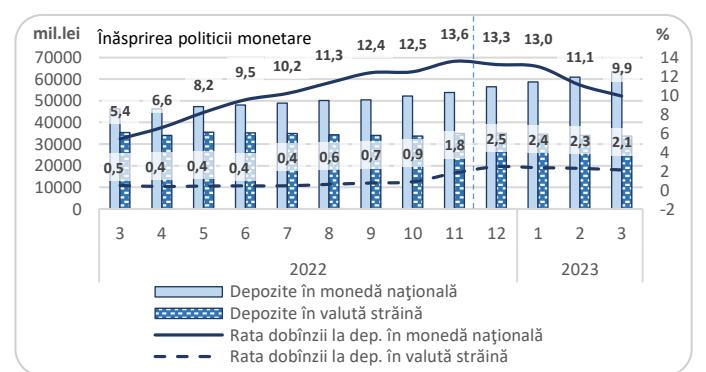
Depozitele au avut cea mai semnificativă contribuție pozitivă la creșterea masei monetare. La sfârșitul lunii martie 2022 masa monetară M3 a

Figura 2.15. Dinamica lunară a creditelor noi acordate persoanelor fizice, mil. lei

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 2.16. Soldul depozitelor și ratele dobânzii

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 2.17. Dinamica lunară a depozitelor noi la termen atrase de la persoane fizice

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 2.18. Dinamica lunară a depozitelor noi la termen atrase de la persoane juridice

Sursă: Banca Națională a Moldovei

constituie 130,1 mil. lei și s-a majorat cu 3,2% comparativ cu situația de la sfârșitul lunii decembrie 2022, creștere influențată în cea mai mare parte de majorarea depozitelor (+4,3 p.p. contribuție), în timp ce contribuția banilor în circulație a fost negativă (-1,1 p.p.).

Figura 2.19. Structura Masei monetare M3 la situația din 31 martie 2023

M3	130 086,0 mil. lei (100,0%)	Depozite în valută străină
M2	96 409,3 mil. lei (74,1%)	
M1	66 627,6 mil. lei (51,2%)	Depozite la termen, lei
M0	Depozite la vedere, lei	29 781,7 mil. lei (22,9%)
Bani în circulație	33 014,5 mil. lei (25,4%)	33 676,7 mil. lei (25,9%)

Sursă: Banca Națională a Moldovei

3. Finanțe publice

3.1. Bugetul public național

Veniturile acumulate la Bugetul Public Național se mențin în creștere. Potrivit datelor Ministerului Finanțelor, în ianuarie-martie 2023 au fost încasate venituri în valoare de 23 968,2 mil. lei, ceea ce constituie o creștere cu 19,4% față de ianuarie-martie 2022.

Totodată, în perioada de raport au fost realizate cheltuieli în sumă de 25 939,4 mil. lei, cu 22% mai mult.

Cumulativ în primele 3 luni a anului curent, deficitul bugetar s-a soldat cu -1 971,2 mil. lei și s-a majorat cu 63,5% comparativ cu ianuarie-martie 2022 (-1 205,7 mil. lei).

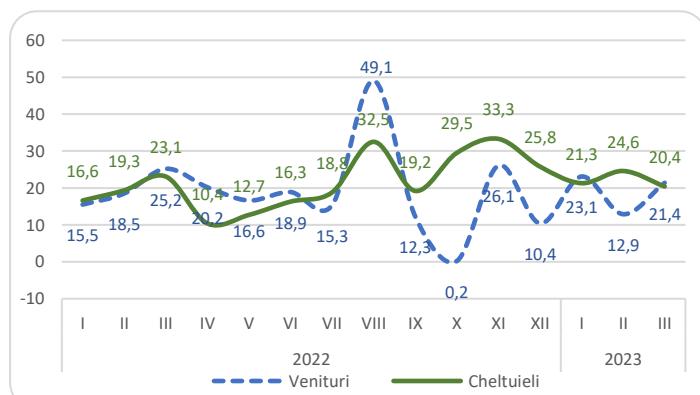
Creșterea veniturilor a fost determinată în mare parte de încasările din impozite și taxe pe mărfuri și servicii, care în ianuarie-martie 2023 s-au majorat cu circa 15,4% și au generat cea mai mare contribuție la evoluția veniturilor publice (6,7 p.p.).

În structura impozitelor și taxelor pe mărfuri și servicii se evidențiază veniturile din TVA la mărfurile produse și serviciile prestate pe teritoriul Republicii Moldova, care au crescut cel mai mult cu 21,6%, ceea ce sugerează unele semnale de relansare a consumului intern.

În același timp, se atestă creșterea veniturilor din TVA la mărfurile importate cu 17,1%. Intensificarea prețurilor externe și creșterea valorii mărfurilor importate sunt factorii de bază care au influențat acest rezultat.

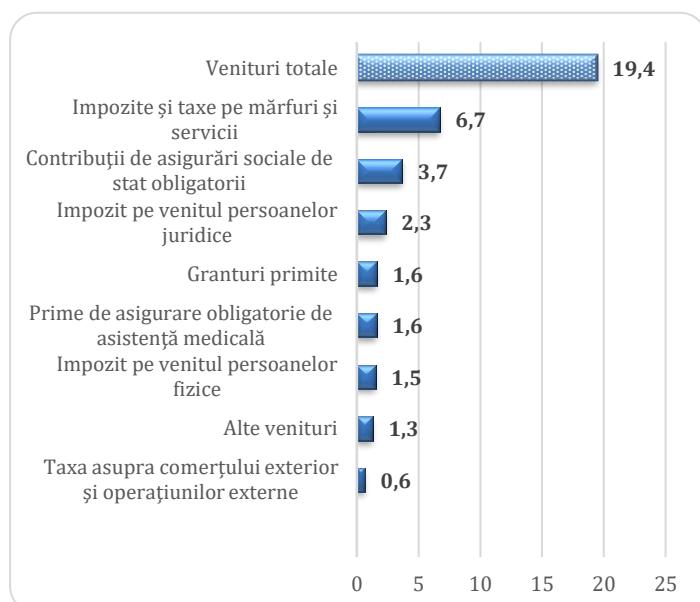
Încasările din accize se mențin pe un trend ascendent. În luna martie curent a fost înregistrată creștere cu circa 4% față de luna precedentă iar în

Figura 3.1. Evoluția lunară a veniturilor și cheltuielilor bugetare, în anii 2022-2023

Sursă: Ministerul Finanțelor

Figura 3.2. Contribuția componentelor la creșterea veniturilor bugetare (p.p.), ianuarie-martie 2023

Sursă: Ministerul Finanțelor

ianuarie-martie cumulativ +25,2%. Majorarea cotelor accizelor la anumite categorii de mărfuri și extinderea listei subiecților care au obligația de a calcula și achita accize sunt factorii de bază care au influențat creșterea încasărilor din această componentă.

De asemenea, se mențin în creștere și încasările din veniturile salariale. Veniturile din contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii s-au majorat cu 18% și cu 21,7% - din prime de asigurare obligatorie de asistență medicală. În rezultat, veniturile din contribuțiiile salariale au influențat cu 5,3 p.p. creșterea veniturilor publice totale.

În pofida crizelor actuale, agenții economici au rezultate financiare pozitive, date fiind încasările din venitul persoanelor juridice în creștere în ianuarie-martie cu 15,9% comparativ cu perioada similară din 2022. Creșterile înregistrate la această grupă de venituri au exercitat un impact de 2,3 p.p. la evoluția veniturilor publice totale.

Intrările de granturi cresc semnificativ. În perioada ianuarie-martie 2023 au fost primite granturi de la organizații internaționale pentru realizarea proiectelor investiționale în valoare de 416,7 mil. lei, care depășește de circa 4,4 ori valoarea înregistrată în aceeași perioadă din anul precedent (94,5 mil. lei), și a influențat creșterea veniturilor BPN cu 1,6 p.p.

În ianuarie-martie 2023, categoria „**Alte venituri**” a înregistrat o creștere de 29,7% față de perioada similară din anul precedent și a influențat veniturile bugetare totale cu 1,3 p.p. Au crescut semnificativ încasările la pozițiile „Venituri din proprietate” (de 2,6 ori), „Amenzi și sancțiuni” (+44,5%).

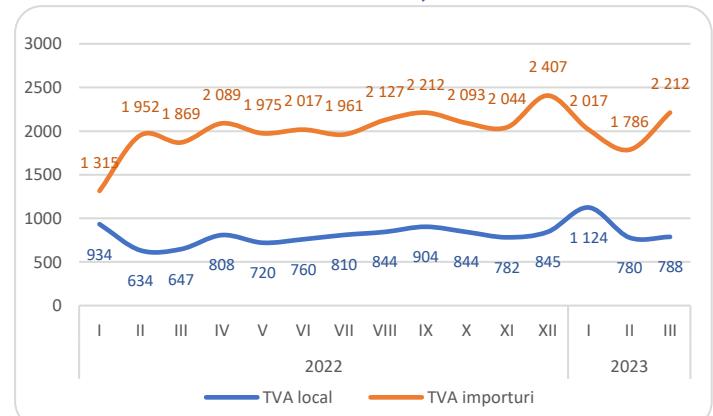
În contextul crizelor care s-au suprapus, cheltuielile bugetare (conform clasificației funcționale) se mențin în creștere, ceea ce generează presiune asupra bugetului.

În primele 3 luni 2023 se atestă creșterea tututor cheltuielilor bugetare, cu excepția celor destinate serviciilor din domeniul economiei.

Din valoarea totală a cheltuielilor bugetare ponderea cea mai mare (46%) revine cheltuielilor pentru protecția socială, care în ianuarie-martie curent au înregistrat o creștere cu 32,7% față de perioada similară din anul precedent, generând cel mai mare impact asupra cheltuielilor bugetare – 13,8 p.p.

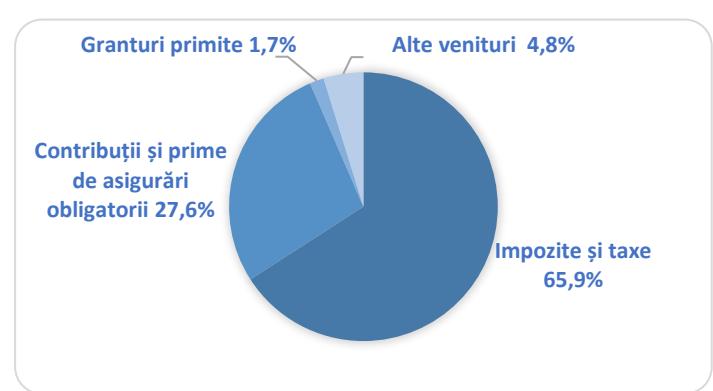
Cheltuielile pentru serviciile în domeniul învățământ au crescut cu 23,2% (+3,8 p.p. contribuție), ocrotirea

Figura 3.3. Încasările bugetare lunare din TVA în anii 2022-2023, mil.lei

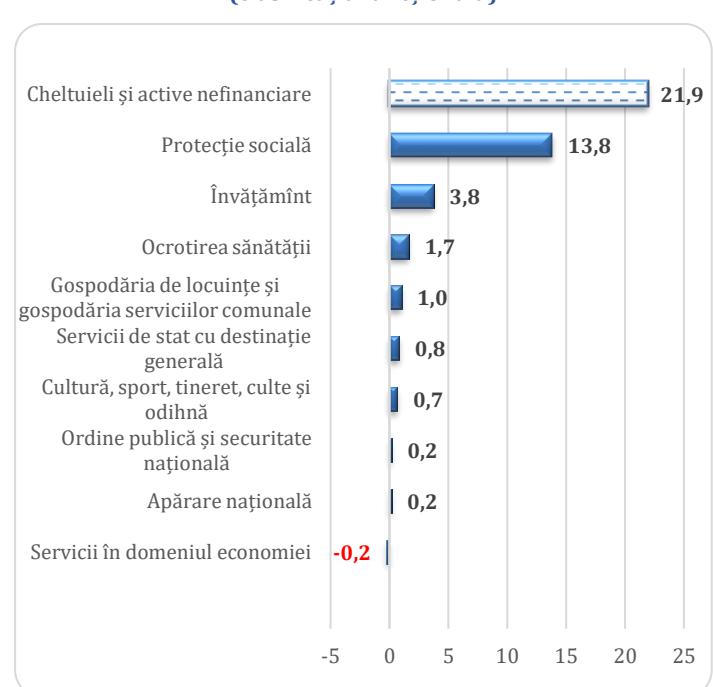
Sursă: Ministerul Finanțelor

Figura 3.4. Structura veniturilor bugetare (%)

Sursă: Ministerul Finanțelor

Figura 3.5. Contribuția componentelor la creșterea cheltuielilor (p.p.) în ianuarie-martie 2023 (clasificația funcțională)

Sursă: Ministerul Finanțelor

sănătății – cu 11,1% (+1,7 p.p. contribuție), gospodăria de locuințe și gospodăria serviciilor comunale – cu 59,5% (+1 p.p. contribuție), servicii de stat cu destinație generală – cu 9,7% (+0,8 p.p. contribuție), cultură, sport, culte, tineret și odihnă – cu 31,7% (+0,7 p.p. contribuție), ordine publică și securitate națională – cu 3,1% (0,2 p.p. contribuție), apărare națională – cu 24% (0,2 p.p. contribuție).

S-au diminuat cu 3% cheltuielile pentru serviciile în domeniul economiei, generând un impact negativ de 02 p.p. la evoluția cheltuielilor totale.

3.2. Datoria de stat administrată de Guvern

Conjunctura externă complicată cauzată de creșterea prețurilor la gaz, carburanți, energia electrică, conflictul armat din regiune reprezintă factorii de bază care continuă să genereze impact asupra economiei naționale.

Potrivit datelor Ministerului Finanțelor, datoria de stat totală (internă și externă) administrată de Guvern la 31 martie 2023 a atins nivelul de 96,6 mld. lei, înregistrând o majorare cu 22,6% comparativ cu data similară a anului 2022.

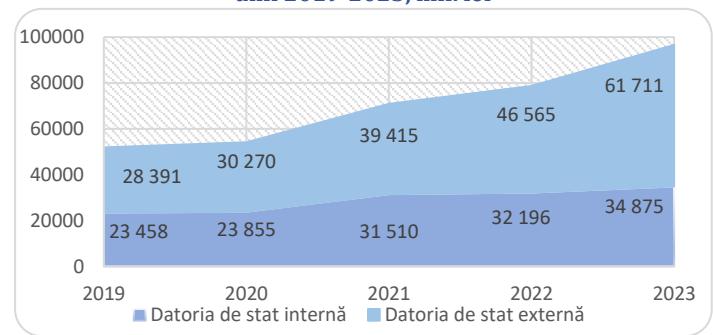
Datoria internă, care deține ponderea de 36,1% în valoarea totală a datoriei de stat, la sfârșitul lunii martie 2023 a însumat 34,9 mld. lei și s-a majorat față de aceeași situație din anul precedent cu 8,3%. Majorarea soldului datoriei de stat interne a fost condiționată de creșterea emisiunii valorilor mobiliare de stat (VMS) emise pe piața primară.

Se atestă unele modificări în structura VMS: s-a majorat ponderea bonurilor de trezorerie emise pe 91 zile cu 1,3 p.p. (până la 4,8%) și a celor emise pe 364 zile cu 1 p.p. (până la 51,4%).

- ⇒ Rata medie a dobânzii la VMS s-a micșorat de la 13,8% (martie 2022) până la 10,4% (martie 2023).
- ⇒ Investitorii din sectorul bancar domină piața VMS, cu 78,3%.

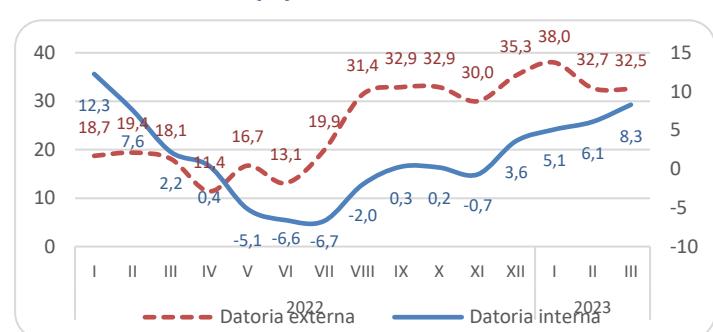
Datoria de stat externă, având o pondere de 63,9% în total, a însumat 61,7 mld. lei și s-a majorat cu 32,5%. În valută străină datoria de stat externă a constituit 3352,8 mil. dolari și a înregistrat creștere cu 31,9% comparativ cu situația de la sfârșitul lunii martie a

Figura 3.6. Datoria de stat la data de 31 martie, anii 2019-2023, mil. lei

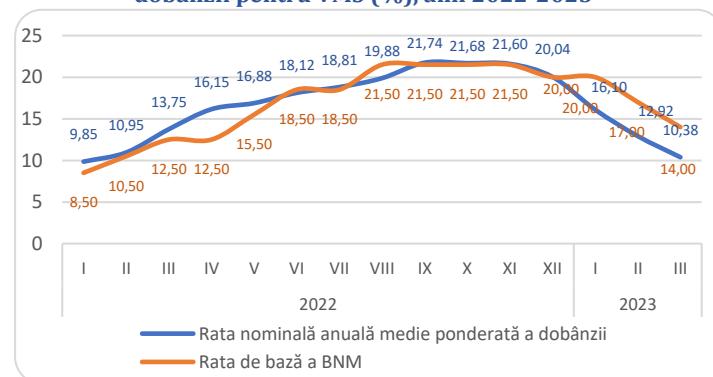
Sursă: Ministerul Finanțelor

Figura 3.7. Evoluția lunară a datoriei de stat internă și externă (%), anii 2022-2023

Sursă: Ministerul Finanțelor

Figura 3.8. Dinamica ratei nominale medie anuale ponderate a dobânzii pentru VMS (%), anii 2022-2023

Sursă: Ministerul Finanțelor

anului 2022, fapt ce se datorează majorării de 1,8 ori a intrărilor de surse externe de finanțare.

4. Sectorul extern

4.1. Balanța de plăți externe

Necesarul de finanțare externă a țării s-a accentuat. Creșterea prețurilor mondiale la materia primă și resursele energetice, războiul din țara vecină și perturbarea lanțurilor valorice s-au reflectat în indicatorii Balanței de plăți externe pentru anul 2022. Cererea internă și majorarea prețurilor la resursele energetice au determinat creșterea cu 27,1% a valorii importurilor de bunuri și servicii. Totodată, riscurile asociate conflictului militar din Ucraina au influențat ieșirile de transferuri personale (de 2 ori mai mult). Ca rezultat, deficitul contului curent a crescut cu 33,9%. Prin urmare, necesarul de finanțare externă a țării raportat la PIB a atins nivelul de 15,6%, comparativ cu 12,8% în 2021.

Perspectivele incerte accentuate de conflictul armat din țara vecină au determinat o mare parte din rezidenți Republicii Moldova să-și transfere investițiile în străinătate într-un volum de 55,4 mil. dolari. În același timp, investitorii străini au acționat contrar așteptărilor: aceștia și-au reinvestit profiturile, fapt ce a condus la un salt de circa 1,5 ori a investițiilor străine directe.

În aceste condiții, împrumuturile externe, activele de rezervă ale țării și investițiile străine directe au constituit principalele surse de finanțare a deficitului contului curent în anul 2022.

Contul curent și contul de capital

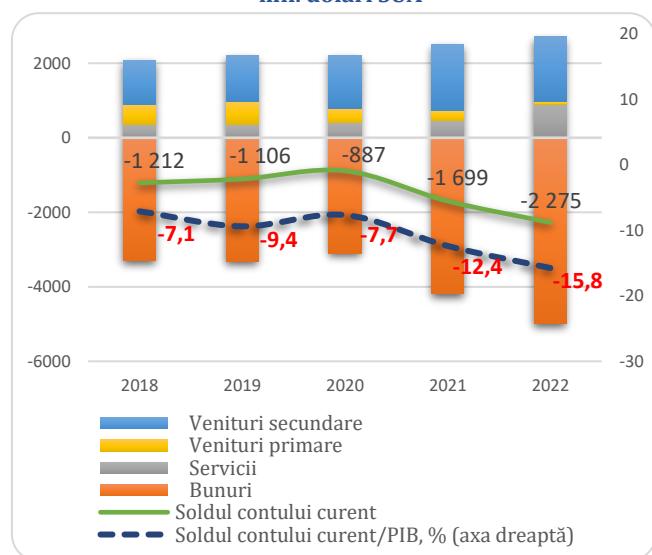
Deficitul contului curent s-a majorat, constituind 15,8% în raport cu PIB. Deficitul contului curent a înregistrat 2275,2 mil. dolari și s-a majorat cu 33,9% comparativ cu anul 2021.

Situția soldurilor principalelor componente ale contului curent se prezintă astfel:

- comerț cu bunuri: -4983,6 mil. dolari (+18,9%);
- comerț cu servicii: 904,1 mil. dolari (+1,9 ori);
- venituri primare: 65,5 mil. dolari (-4,1 ori);
- venituri secundare: 1738,9 mil. dolari (-0,8%).

Deteriorarea soldului contului curent a fost determinată, în general, de majorarea soldului negativ al comerțului exterior cu bunuri și diminuarea soldurilor pozitive ale veniturilor primare și celor secundare.

Figura 4.1. Principalele componente ale contului curent, mil. dolari SUA

Sursă: Banca Națională a Moldovei

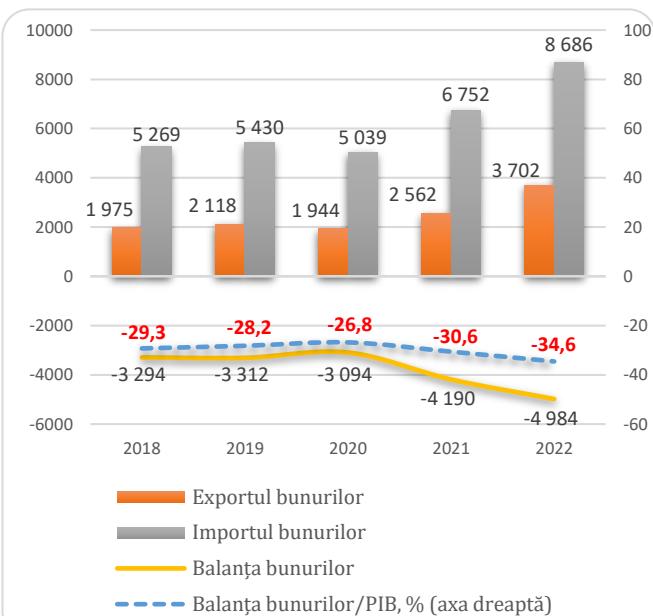
Exporturile de bunuri au constituit 2702 mil. dolari (+44,5%) și au fost determinate în general de:

- ↑ cererea externă, în special, de porumb, semințe și ulei de floarea soarelui în țările partener;
- ↑ anul agricol 2021 favorabil;
- ↑ majorarea prețurilor internaționale la bunurile exportate;
- ↓ conflictul militar în Ucraina.

Importurile de bunuri au constituit 8685,7 mil. dolari (+28,6%), fiind determinate de:

- ↑ cererea internă pentru bunurile importate;
- ↑ majorarea prețurilor internaționale la bunurile importate (în special pentru resursele energetice).

Figura 4.2. Comerțul internațional cu bunuri , mil. dolari

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Exportul serviciilor s-a majorat cu 39,1%, în general, datorită creșterii serviciilor de călătorii (+1,8 ori), serviciilor de transport (+53,7%) și serviciilor de telecomunicații, informatică și informații (+27,8%).

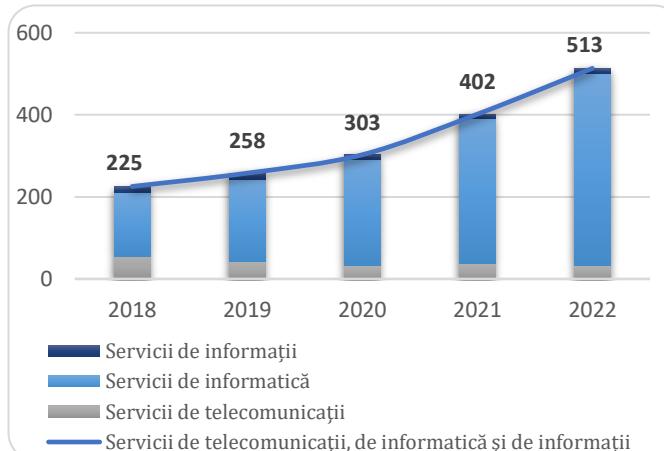
Importul serviciilor s-a majorat cu 17,9%. În cadrul acestora s-au majorat importurile serviciilor de călătorii (+17,3%) și de transport (+33,2%). Totodată, s-au diminuat serviciile de telecomunicații, informatică și informații (-3%).

Figura 4.3. Comerțul internațional cu servicii, mil. dolari

Sursă: Banca Națională a Moldovei

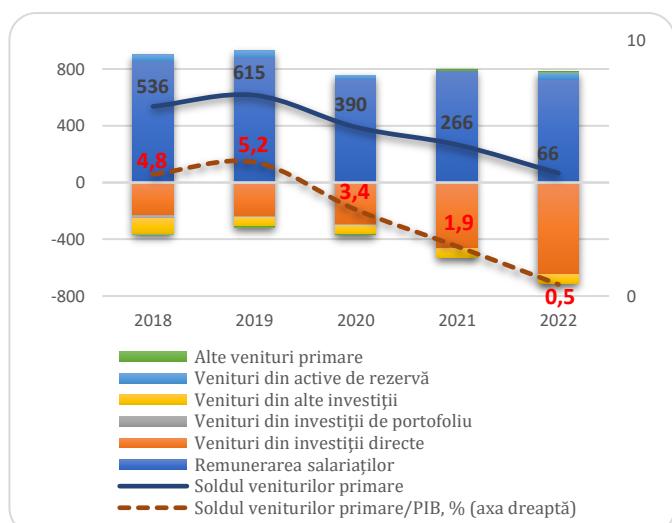
Figura 4.4. Exportul serviciilor de telecomunicații, informatică și informații, mil. dolari

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 4.5. Veniturile primare nete, mil. dolari

Soldul pozitiv al balanței **veniturilor primare** a constituit 65,5 mil.dolari și s-a micșorat de 4,1 ori comparativ cu anul 2021, datorită creșterii cu circa 40% a ieșirilor de venituri din investiții directe ale nerezidenților, în special, datorită majorării de 1,9 ori a profiturilor reinvestite. Concomitent, veniturile aferente remunerării salariaților rezidenți pentru munca prestată angajatorilor nerezidenți au scăzut cu 6,1%.

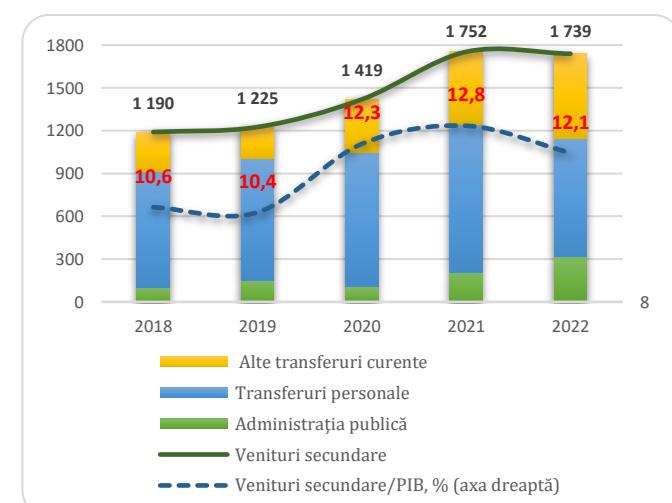

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Veniturile secundare nete au înregistrat un excedent în valoare de 1738,9 mil. dolari (-0,8%).

Această situație s-a datorat, în special, scăderii cu 2,3% a volumului transferurilor personale primite din străinătate în mărime de 1203,3 mil. dolari. De asemenea, au crescut semnificativ și ieșirile acestora - de 2 ori, ca rezultat a instabilității din regiune.

Totodată, volumul asistenței tehnice și granturilor, primite de toate sectoarele în cadrul cooperării internaționale s-a majorat de 1,6 ori, constituind 563,3 mil. dolari.

Figura 4.6. Veniturile secundare nete, mil. dolari

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Contul de capital s-a soldat cu intrări de capital în valoare de 20,2 mil. dolari, în timp ce în anul 2021 s-au înregistrat ieșiri nete de 51 mil. dolari.

Valoarea granturilor aferente proiectelor investiționale primite din exterior de administrația publică a constituit 40,6 mil. dolari (+1,6 ori), în timp ce ieșirile nete înregistrate la sectorul privat au însumat 20,4 mil. dolari (-3,7 ori).

Drept rezultat al tranzacțiilor curente și de capital, **necesarul net de finanțare externă** a constituit -2255 mil. dolari (15,6% în raport cu PIB).

Contul financiar

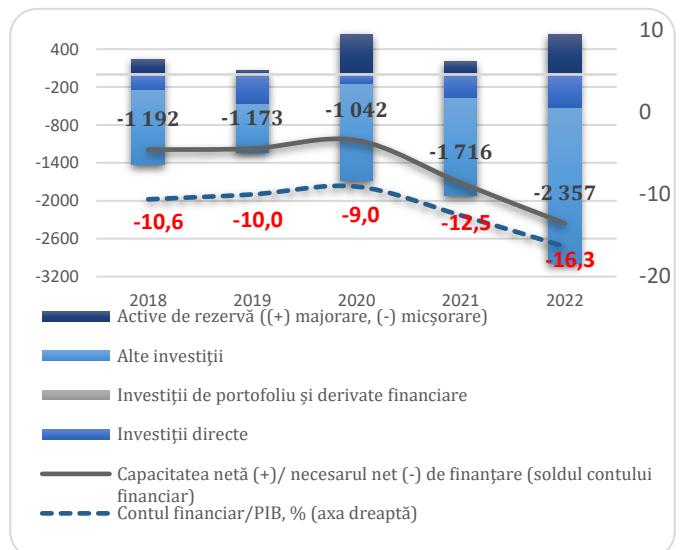
Contul financiar a înregistrat intrări nete de capital, necesare pentru finanțarea deficitului contului curent, în mărime de 2357,2 mil. dolari. Acumularea netă a pasivelor a însumat 1683,4 mil. dolari, în timp ce activele financiare nete s-au micșorat cu 673,8 mil. dolari.

Sursa principală de finanțare a deficitului contului curent o constituie intrările nete de capital sub formă de numerar și depozite și împrumuturi. De asemenea, la finanțarea deficitului contului curent au contribuit și investițiile directe, în special, pe seama reinvestirii profiturilor de nerezidenți.

Figura 4.7. Contul finanțier, mil. dolari

Principalele componente ale contului finanțier:

- investiții străine directe: -536,7 mil. dolari (+40,5% comparativ cu 2021);
- investiții de portofoliu: 0,8 mil. dolari (comparativ cu -4,9 mil. dolari în 2021);
- derivate financiare: 0,6 mil. dolari (comparativ cu -1,5 mil. dolari în 2021);
- alte investiții: -1368,4 mil. dolari (+27,9% comparativ cu 2021);
- active de rezervă: +637,3 mil. dolari (+3,1 ori comparativ cu 2021).

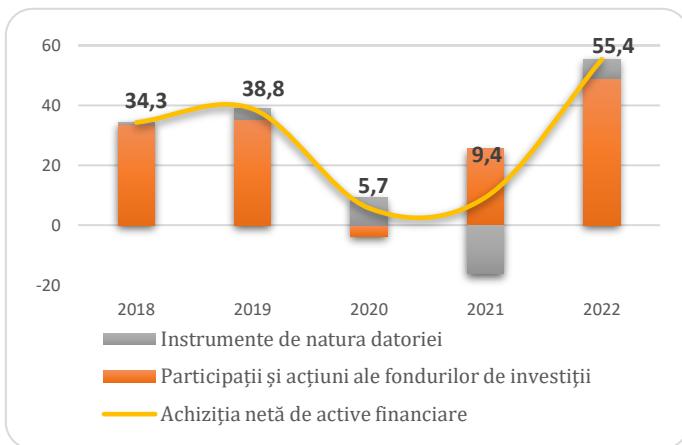

Notă: (+) ieșiri nete de capital, (-) intrări nete de capital
Sursă: Banca Națională a Moldovei

ISD au înregistrat intrări nete de capital în valoare de 536,7 mil. dolari (cu 40,5% mai mult față de anul 2021), ca urmare a creșterii nete de pasive (capitalul nerezidenților investit în Moldova) cu 592 mil. dolari, care au devenit o sursă importantă de finanțare a deficitului contului curent. Concomitent, activele nete (capitalul rezidenților Moldovei investit în alte țări) s-au majorat cu 55,4 mil. dolari.

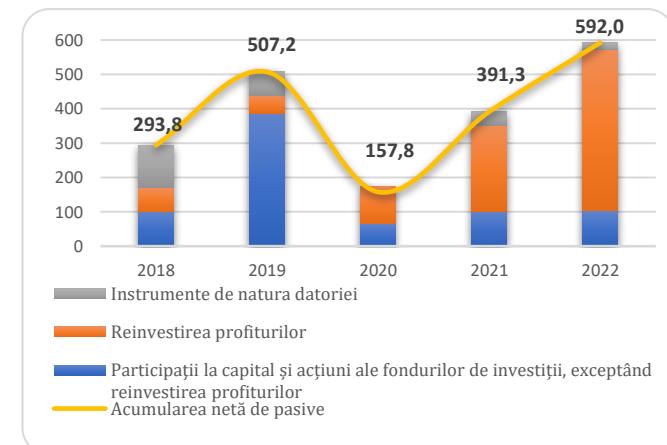
Intrările capitalului sub formă de ISD în anul 2022 au crescut semnificativ, depășind de 1,5 ori nivelul înregistrat în anul 2021 și cu 16,7% - nivelul din anul 2019 (perioada pre-criză). Totuși, această creștere s-a datorat, în mare măsură, profitului reinvestit (+1,9 ori) de către investitorii actuali.

Figura 4.8. Achiziția netă de active financiare a ISD pe instrumente, mil. dolari

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 4.9. Acumularea netă de pasive a ISD pe instrumente, mil. dolari

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Stocul total de pasive sub formă de ISD la 31.12.2022 a fost evaluat la 4926,4 mil. dolari (în creștere cu 2,6% față de 31.12.2021), din care participațiile la capital dețin o pondere de 61,5% iar împrumuturile de datorie – 38,5%.

În distribuția geografică a capitalului acumulat, investitorilor din țările UE le-au revenit ponderea majoră - 87,1%, iar celor din alte țări - 13,1%. Concomitent, investițiile directe provenite din CSI au scăzut drastic, până la -6,4 mil. dolari. Principalii investitori străini în Moldova sunt originari din Cipru, Olanda, România, Franța, Bulgaria, Austria, Marea Britanie etc.

Principalele activități economice care au beneficiat de ISD sunt activitățile financiare și de asigurări (34,4% din stocul total al investițiilor directe sub formă de capital propriu), comerțul (24,3%) și industria prelucrătoare (20,6%).

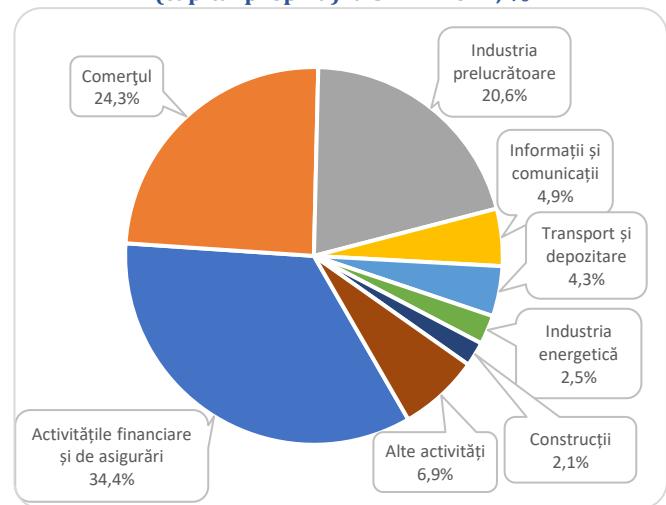
Activele oficiale de rezervă s-au majorat pe parcursul anului 2022 cu 637,3 mil. dolari, contribuind pozitiv la modificarea totală a activelor țării.

Remiterile personale²

Conform datelor statisticii Balanței de plăti, în anul 2022 volumul remiterilor personale primite de rezidenții Republicii Moldova a constituit 1985,8 mil. dolari (13,8% în raport cu PIB), fiind în diminuare cu 3,6% față de anul 2021.

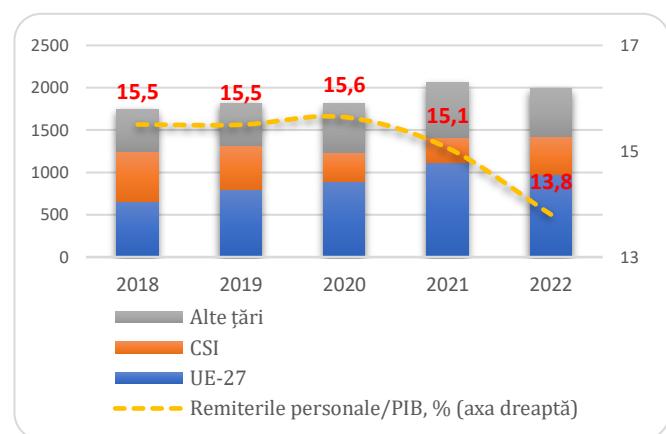
Scăderea remiterilor personale a fost determinată de diminuarea fluxurilor din țările UE - cu 12,8% și alte țări - cu 12,2%. Concomitent, remiterile primite din țările CSI s-au majorat de 1,5 ori.

Figura 4.10. Structura ISD pe activități economice (capital propriu) la 31.12.2022, %

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 4.11. Remiterile personale primite de rezidenții Republicii Moldova din străinătate, mil. dolari

Sursă: Banca Națională a Moldovei

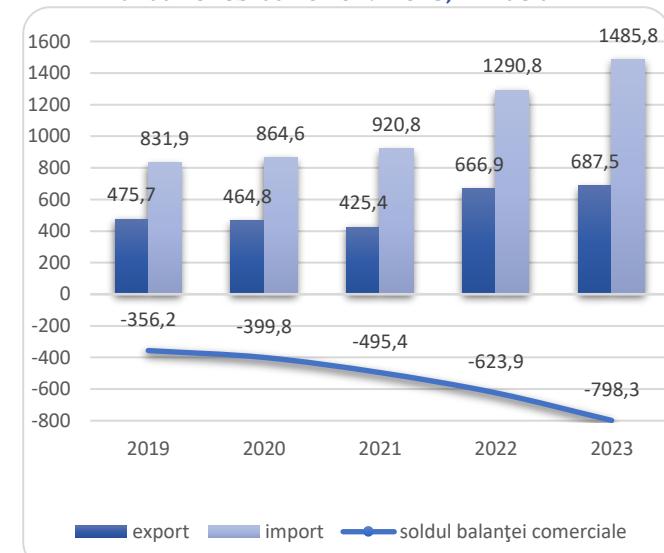
² Remiterile personale reprezintă un articol suplimentar la Balanța de plăti și reflectă valoarea remunerării nete a salariaților (excluzând cheltuielile lucrătorilor suportate în țara de prestare a muncii și unele taxe și impozite achitate de rezidenți peste hotare), a transferurilor personale și a celor de capital între gospodăriile casnice, indiferent de sursa de proveniență a acestora.

4.2. Comerțul internațional cu mărfuri

Anul agricol 2022 afectat de seceta din vară, prețurile internaționale înalte la resursele energetice și produsele alimentare, menținerea în creștere a cererii interne, valorificarea oportunităților oferite de acordurile de cooperare, războiul din Ucraina sunt factorii de bază care continuă să influențeze evoluția comerțului internațional cu mărfuri și în ianuarie-februarie 2023.

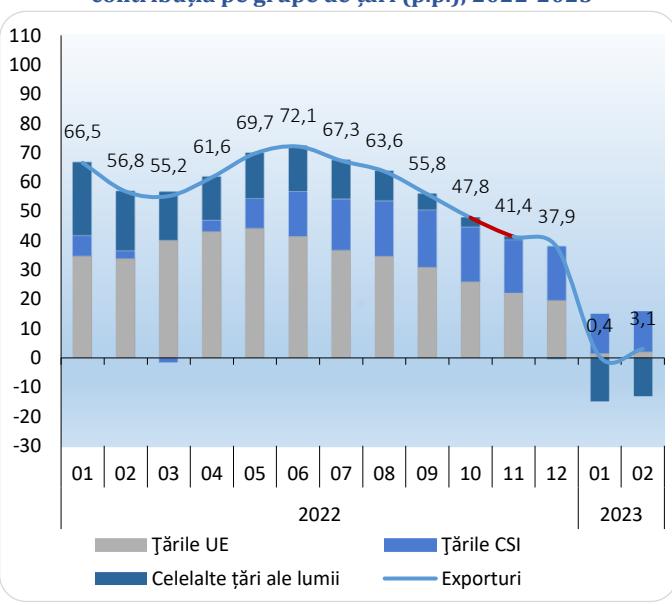
Valoarea totală a comerțului internațional cu mărfuri în primele 2 luni 2023 a fost de 2173,3 mil. dolari SUA, înregistrând o creștere de 11,0% față de ianuarie-februarie 2022, atât a exporturilor (FOB) cu 20,6 mil. dolari (+3,1%), cât și a importurilor (CIF) – cu 195,0 mil. dolari (+12,4%). În rezultat, deficitul balanței comerciale (FOB/CIF) a crescut cu 19,2%, de la -623,9 mil. dolari (ianuarie-februarie 2022) la -798,3 mil. dolari (ianuarie-februarie 2023).

Figura 4.12. Evoluția comerțului internațional cu mărfuri în ianuarie-februarie 2019-2023, mil. dolari

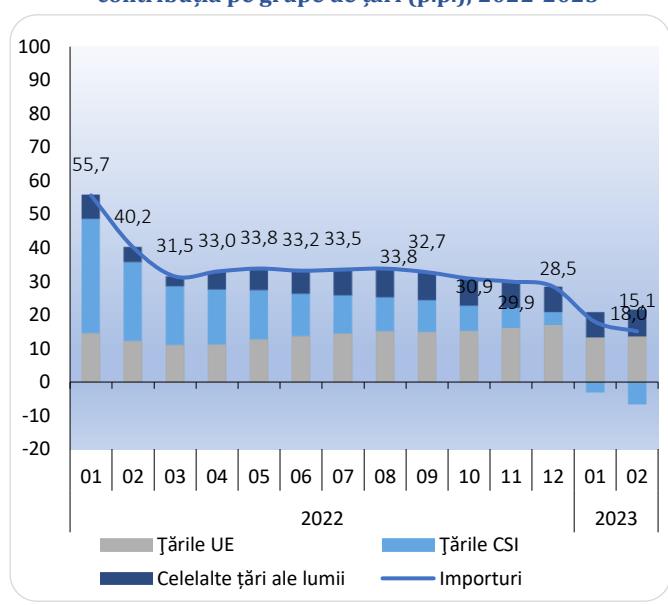
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.13. Evoluția lunară a exporturilor (%) și contribuția pe grupe de țări (p.p.), 2022-2023

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.14. Evoluția lunară a importurilor (%) și contribuția pe grupe de țări (p.p.), 2022-2023

Sursă: Biroul Național de Statistică

4.2.1. Exporturi (FOB)

În primele 2 luni 2023 exporturile au înregistrat o creștere ușoară (+3,1%). Factorii de bază care în continuare au influențat evoluția exporturilor sunt: războiul din Ucraina, care a determinat direcționarea în continuare a unui flux important de mărfuri prin Moldova, în special produsele petroliere, prețurile avantajoase și baza înaltă de calcul din lunile ianuarie-februarie 2022 (+56,8%).

Au crescut semnificativ exporturile de mărfuri spre țările CSI

Exporturile spre **țările CSI** s-au majorat de circa 2,2 ori. Cu o pondere de 24,8% din total au contribuit pozitiv la evoluția exporturilor cu 13,8 p.p.

Spre **țările Uniunii Europene** exporturile au format 62,1% din total, majorându-se cu doar 3,6%. Astfel contribuția pozitivă la evoluția exporturilor a fost de 2,2 p.p.

Exporturile către grupul **celealte țări ale lumii** s-au diminuat semnificativ – de circa 2,0 ori. Cu o pondere de 12,8% în total, acestea au contribuit negativ la evoluția exporturilor cu 12,9 p.p.

Primele 10 țări - principali parteneri comerciali ai RM au absorbit circa 80% din exporturi

România, cu o pondere de 33,6% (231,0 mil. dolari) în total exporturi, rămâne în continuare unul din principali parteneri comerciali ai RM. Exporturile spre această țară s-au majorat cu 23,7%, contribuția la creșterea exportului total fiind de 6,7 p.p.

Spre **Ucraina**, al doilea importator major de producție moldovenească, au fost livrate 16% (109,7 mil. dolari) din total exporturi, volumul exportat majorându-se de circa 7,1 ori, gradul de influență pozitivă la evoluția exportului constituind 14,1 p.p.

S-au majorat semnificativ exporturile spre **Cehia** (22,9 mil. dolari) - de circa 1,6 ori, **Belarus** (19,9 mil. dolari) - de 1,9 ori și **Spania** (13,4 mil. dolari) - cu 27,9%, ponderea cumulativă în total exporturi constituind 8,2%.

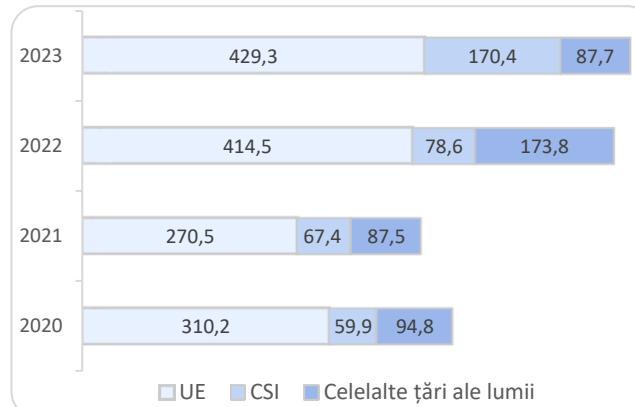
Exporturile spre **Germania** s-au diminuat cu 6,1% (39,1 mil. dolari), **Italia** (38,7 mil. dolari) - cu 39,2%, **Federatia Rusă** (27,6 mil. dolari) – de circa 1,8 ori, **Turcia** (27,6 mil. dolari) – de circa 3,3 ori și au sustras împreună circa 17 p.p. din creșterea exporturilor.

Exportul pe secțiuni de mărfuri, conform Nomenclaturii Combinante a Mărfurilor (NCM)

Analiza exporturilor denotă că circa 69% din secțiunile de mărfuri au înregistrat creșteri ale valorii exporturilor.

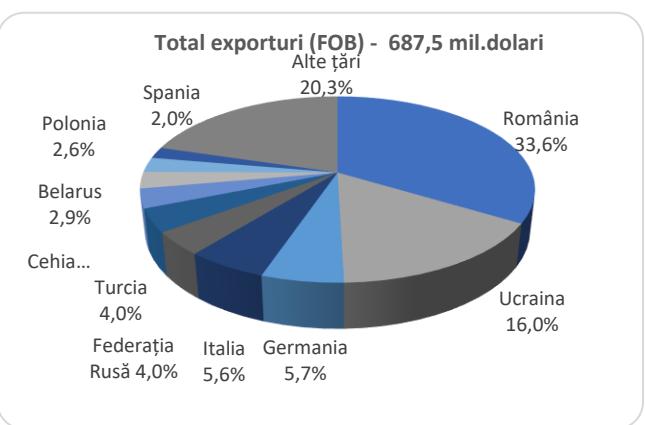
Secțiunile de mărfuri cu contribuția pozitivă la dinamica exporturilor:

Figura 4.15. Exporturile cu mărfuri pe grupe de țări în luna ianuarie-februarie 2020-2023, mil. dolari

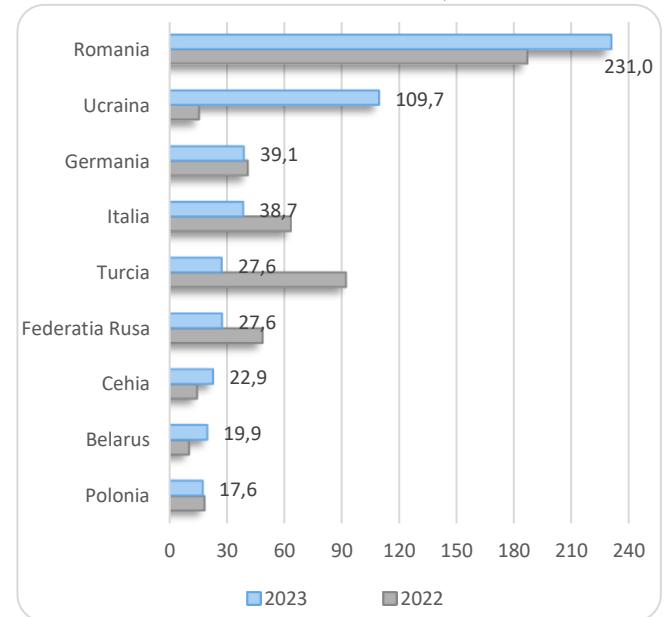
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.16. Ponderea principalelor țări - partenerie în derularea exporturilor în ianuarie-februarie 2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.17. Exporturile în principalele țări - partenerie în ianuarie-februarie 2022-2023, mil. dolari

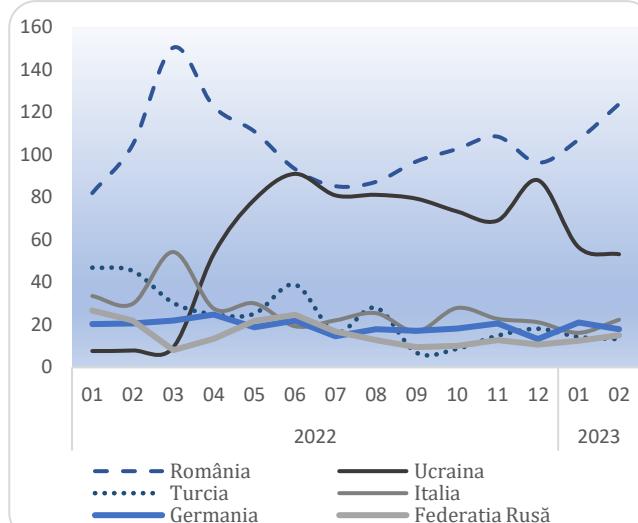
Sursă: Biroul Național de Statistică

- creșterea exporturilor a fost asigurată de livrările de **produse minerale** care s-au majorat de 36,7 ori (din care *combustibili minerali, uleiuri minerale și produse rezultate din distilarea acestora* – de 76,3 ori (gradul de influență pozitivă la evoluția exporturilor constituind 13,3 p.p.), în principal, reprezentând reexporturi spre Ucraina);
- **mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora** – în creștere cu 16,5% (din care *reactoare nucleare, cazane, mașini, aparate și dispozitive mecanice* – de circa 2,1 ori (+1,3 p.p.), *mașini, aparate și echipamente electrice și părți ale acestora* - cu 8,1% (+1,1 p.p.);
- **produse ale industriei alimentare; băuturi, lichide alcoolice și oțet; tutun și înlocuitorii de tutun** – în creștere cu 16,8% (din care *preparate din legume, din fructe, nuci sau din alte părți de plante* – cu 27% (+0,6 p.p.), *băuturi, lichide alcoolice și oțet* – cu 13,3% (+0,6 p.p.);
- **vehicule, aparate de zbor (aeronave), instalații plutitoare și echipamente auxiliare** – s-au majorat cu 45,4% (inclusiv *vehicule terestre* – cu 20,9% (+0,4 p.p.); *vehicule aeriene, nave spațiale și părți ale acestora* – s-au majorat de 68,3 ori (+0,4 p.p.);
- **grăsimi și uleiuri de origine animală sau vegetală** - în creștere cu 8,9% (+0,7 p.p.);
- **articole din piatră, ipsos, ciment, azbest, mică; produse ceramice; sticlă și articole din sticlă** – au crescut cu 26,8% (din care *sticlă și articole din sticlă* – cu 29,7% (+0,7 p.p.), *articole din piatră, ipsos, ciment* – de 1,6 ori) etc.

Secțiunile de mărfuri care au contribuit negativ la evoluția exporturilor:

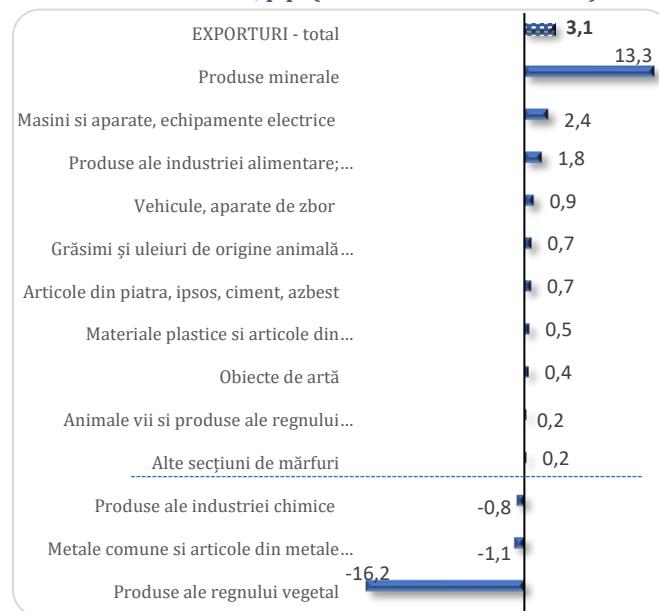
- **produse ale regnului vegetal** - s-au diminuat cu 43,4% (inclusiv grupele: *cereale* – în diminuare cu 46,5%, gradul de influență la scăderea exporturilor constituind 9,0 p.p., *seminte și fructe oleaginoase* – de circa 2,4 ori (-5,9 p.p.), *fructe comestibile și nuci* – cu 21,5% (-1,6 p.p.);
- **metale comune și articole din metale comune** – în descreștere cu 33,2% (din care *aluminiu și articole din aluminiu* – de 2,1 ori (-0,4 p.p.), *fontă, fier și oțel* – de circa 2,8 ori (-0,4 p.p.), *articole din fontă, fier și oțel* – cu 38,7% (-0,4 p.p.);

Figura 4.18. Exporturile lunare în principalele țări partenere în anii 2022-2023, mil. dolari

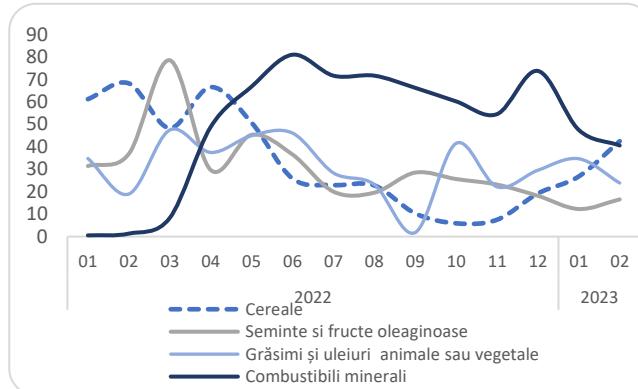
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.18. Gradul de influență la creșterea (+), scăderea (-) exporturilor (p.p.) pe principalele secțiuni de mărfuri conform NCM, p.p. (ianuarie-februarie 2023)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.20. Exporturile lunare de mărfuri în anii 2022-2023, mil. dolari

Sursă: Biroul Național de Statistică

- produse ale industriei chimice** – s-au diminuat cu 26,3% (din care *produse farmaceutice* – de circa 2 ori (-1,2 p.p.) etc.

Exporturile de mărfuri autohtone în primele 2 luni 2023 au format 68,5% (471 mil. dolari) din total exporturi, în scădere cu 13,7% față de perioada similară 2022, contribuția negativă la evoluția exporturilor constituind 11,2 p.p.

Reexporturile de mărfuri străine (după prelucrare și clasice) au constituit 31,5% din total exporturi, de circa 1,8 ori mai mult comparativ cu ianuarie-februarie 2022, influențând pozitiv evoluția exporturilor cu 14,3 p.p.

4.2.2. Importuri (CIF)

Cererea internă pentru materia primă necesară pentru aprovizionarea sectorului de afaceri și a consumului populației, precum și prețurile internaționale înalte la resurse energetice și alte bunuri, războiul din Ucraina, care a direcționat o parte impunătoare de mărfuri prin Moldova (în special produse petroliere) au contribuit la majorarea valorii importurilor.

Au crescut semnificativ importurile din țările UE și din grupul Celealte țări ale lumii.

Cea mai mare creștere (+33%) a fost înregistrată la importul din **țările UE**. Cu o pondere de 48,2% din total au contribuit pozitiv la dinamica importurilor cu 13,8 p.p.

Grupul **Celealte țări ale lumii**, deținând o pondere de 28,1%, au înregistrat o creștere de 32,1%, contribuția pozitivă la evoluția importurilor fiind de 7,9 p.p.

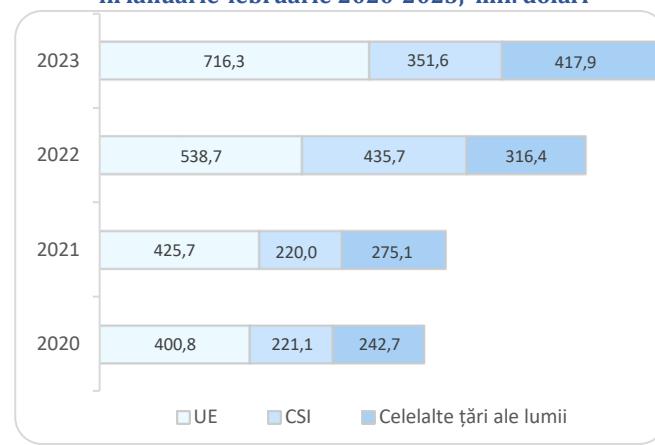
Importurile din țările CSI s-au diminuat cu 19,3%. Cu o pondere de 23,7% din total, importurile din CSI au contribuit negativ la evoluția importurilor cu 6,5 p.p.

Din primele 10 țări - principali parteneri comerciali ai RM au fost importate 73,4% din mărfuri, acestea înregistrând creșteri ale importurilor comparativ cu ianuarie-februarie 2022.

România, cu o pondere de 16,6% (246,5 mil. dolari) din total importuri, este unul din principalii parteneri în derularea importurilor, volumul cărora s-a majorat cu 45,4% comparativ cu ianuarie-februarie 2022 și a contribuit pozitiv la evoluția importurilor cu circa 6 p.p.

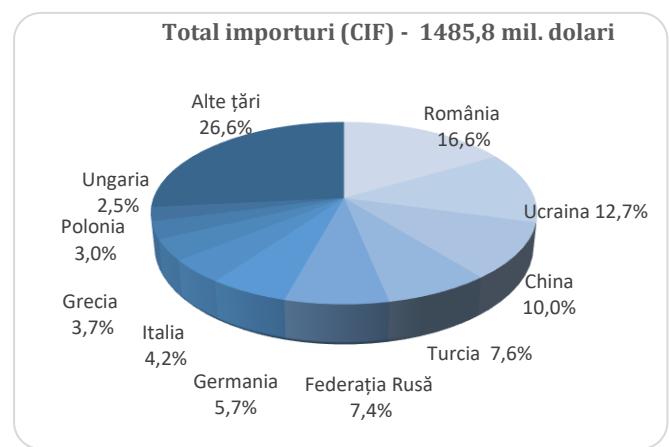
Ucraina s-a poziționat pe locul doi în derularea importurilor. Importul din această țară s-a majorat de

Figura 4.21. Importurile cu mărfuri pe grupe de țări în ianuarie-februarie 2020-2023, mil. dolari

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.22. Ponderea principalelor țări partenere în derularea importurilor în ianuarie-februarie 2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

2,2 ori și a constituit 188,5 mil. dolari. Cu o pondere de 12,7% în total a influențat pozitiv evoluția importurilor cu circa 8,0 p.p.

A treia poziție în derularea importurilor revine **Chinei**, importurile din această țară majorându-se cu 16,2% (148 mil. dolari) și deținând o pondere de circa 10% din total importuri.

Importurile din **Turcia** (112,6 mil. dolari) au crescut cu 42,6% și au format 7,6% din total.

Comparativ cu ianuarie-februarie 2022 au înregistrat creștere importurile din **Grecia** (55,5 mil. dolari) – de 12,3 ori, **Polonia** (45,1 mil. dolari) – cu 13,9% și **Ungaria** (36,8 mil. dolari) – cu 20,5%.

Totodată, volumul importurilor din **Federatia Rusă** (110,3 mil. dolari) s-a micșorat de 2,8 ori comparativ cu 2 luni 2022. Cu o pondere de 7,4% din total importuri a contribuit negativ la evoluția importurilor cu 15,8 p.p.

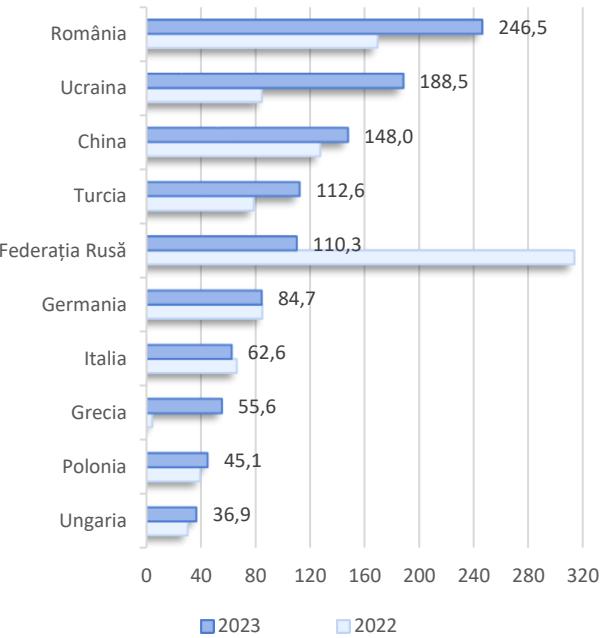
De asemenea au scăzut importurile din **Germania** cu 0,6% și din **Italia** – cu 5,8%.

Importul pe principalele secțiuni de mărfuri conform NCM

Cererea internă, prețurile mondiale înalte la resursele energetice, în special la gazul natural, accentuată de războiul din țara vecină, sunt factorii de bază care au condus la majorarea valorii importurilor. Astfel, circa 84% din secțiunile de mărfuri au înregistrat creșteri ale valorii importurilor față de ianuarie-februarie 2022 și, respectiv, au influențat pozitiv evoluția importurilor.

- importul de **produse minerale** au acoperit circa 69% din creșterea importurilor, acestea majorându-se cu 38,1% (inclusiv *combustibili minerali, uleiuri minerale și produse rezultate din distilarea acestora* – cu 38,1%, gradul de influență la creșterea importurilor constituind 10,3 p.p.);
- **produse ale regnului vegetal** – s-au majorat cu 44,3% (din care *seminte și fructe oleaginoase* – de circa 2,8 ori (+1,8 p.p.), *cereale* – cu 21,8% (+0,3 p.p.), *legume, plante, rădăcini și tuberculi alimentare* – cu 49,0% (+0,4 p.p.));
- **produse ale industriei alimentare; băuturi, tutun** – s-au majorat cu 25,7% (din care: *zaharuri și produse zaharoase* – de 1,9 ori (+0,2 p.p.),

Figura 4.23. Importurile din principalele țări - partenerie în ianuarie-februarie 2022-2023, mil. dolari

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.24. Importurile lunare din principalele țări partenere în anii 2022-2023, mil. dolari

Sursă: Biroul Național de Statistică

produse alimentare diverse – cu 27,2% (+0,2 p.p.), băuturi, lichide alcoolice și otet – cu 14,1% (+0,1 p.p.);

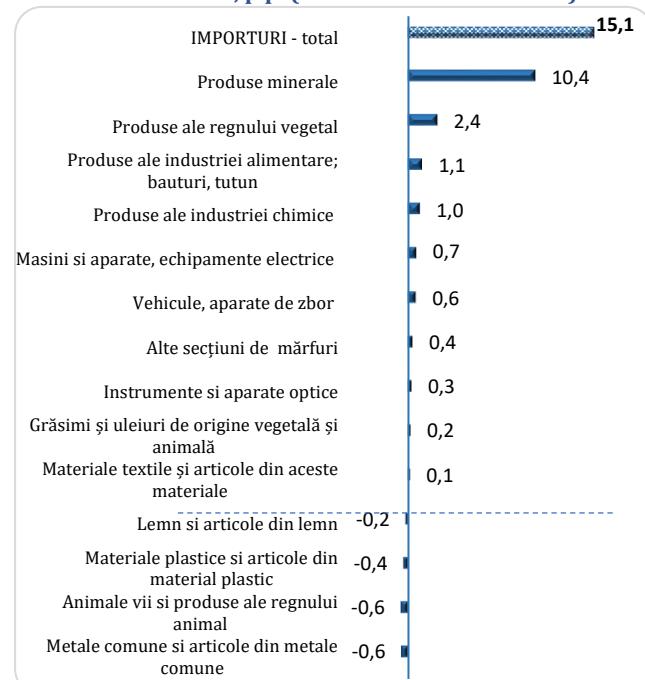
- **produse ale industriei chimice** – în creștere cu 8,6% (din care: *îngrășăminte* – cu 25,1% (+0,6 p.p.), *uleiuri esențiale și rezinoide* – cu 27,9% (+0,3 p.p.). Totodată, importul de *produse farmaceutice* s-a diminuat cu 2,1%;
- **mașini și aparate, echipamente electrice, aparate de înregistrat sau reprodus sunetul, imagini și sunet de televiziune** – au crescut cu 4,5% (inclusiv *mașini, aparate și echipamente electrice și părți ale acestora* - cu 16,5% (+1,4 p.p.).

Secțiunile de mărfuri care au contribuit negativ la evoluția importurilor:

- **metale comune și articole din metale comune** – în descreștere cu 12,8% (inclusiv *fontă, fier și otel* – 27,6% (-0,4 p.p.);
- **animale vii și produse ale regnului vegetal** – au scăzut cu 15,4% (din care *carne și organe comestibile* – în scădere de circa 2 ori (-0,8 p.p.);
- **materiale plastice și articole din material plastic** – s-au diminuat cu 8,2% (inclusiv *cauciuc și articole din cauciuc* – cu 16,6% (-0,2 p.p.), *materiale plastice și articole din materiale plastice* – cu 5,7% (-0,2 p.p.).

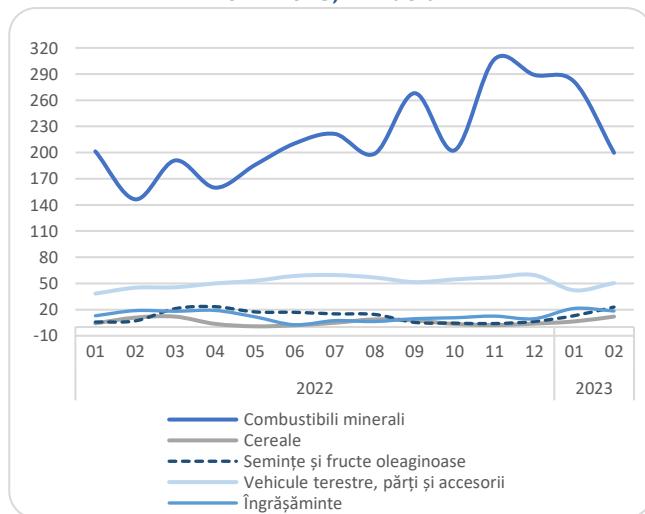
Circa 90% din creșterea importurilor de mărfuri a fost asigurată de importul a 5 produse: *combustibili minerali, uleiuri minerale și produse rezultate din distilarea acestora* (circa 68% din creștere), *vehicule terestre* (4,5%), *semințe și fructe oleaginoase* (circa 12%), *îngrășăminte* (4,1%), *cereale* (1,7%).

Figura 4.25. Gradul de influență la creșterea (+), scăderea (-) importurilor pe principalele secțiuni de mărfuri conform NCM, p.p. (ianuarie-februarie 2023)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.26. Importurile lunare de mărfuri în anii 2022-2023, mil. dolari

Sursă: Biroul Național de Statistică

Persoanele fizice au importat în primele 2 luni 2023 mărfuri în valoare de 42,1 mil. dolari, cu 7,2% mai mult, în raport cu perioada similară 2022. Creșterea a fost determinată, în principal, de majorarea valorii autoturismelor importate (+11,1%), cărora le-au revenit 87,9% din importurile realizate de persoanele fizice.

4.2.3. Indicii comerțului internațional cu mărfuri în trimestrul IV 2022

Exporturi:

volumul fizic³ s-a micșorat cu 4,3% față de trimestrul IV 2021, din care: în țările Uniunii Europene - cu 2,9%, în celelalte țări ale lumii - cu 47%. Concomitent în țările CSI volumul fizic s-a majorat cu 57,3%.

valoarea unitară⁴ (prețurile) s-a majorat cu 6,1%, inclusiv în țările CSI - cu 39,9%, în celelalte țări ale lumii - cu 0,4%, iar în țările UE valoarea unitară s-a micșorat cu 2,2%.

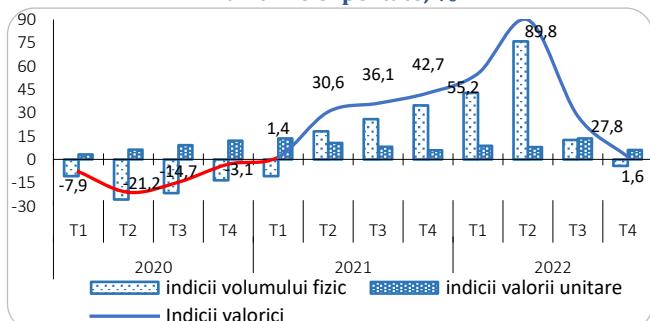
Importuri:

volumul fizic a crescut cu 7,5%, inclusiv din țările UE - cu 41,9%, din celelalte țări ale lumii - cu 14,6%. Din țările CSI indicele volumul fizic a scăzut cu 41,2%.

valoarea unitară (prețurile) s-a majorat cu 9,9%, inclusiv din țările CSI - cu 19,1%, din țările UE - cu 9,5%, din celelalte țări ale lumii - cu 5,3%.

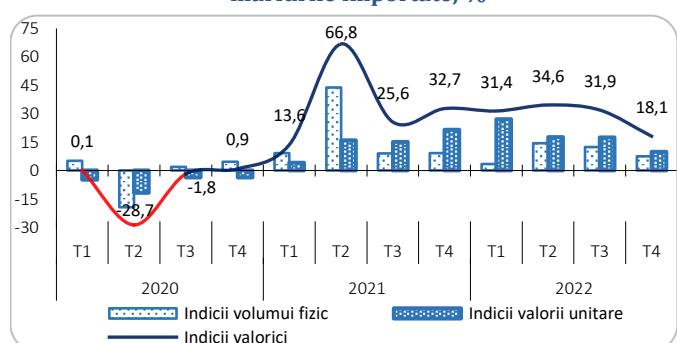
Indicele raportului de schimb (în engl. „Terms of trade”)⁵ a constituit 96,5%, eficiența comerțului exterior s-a majorat comparativ cu trimestrul IV 2021 (87,1%).

Figura 4.25. Evoluția trimestrială a indicilor privind mărfurile exportate, %

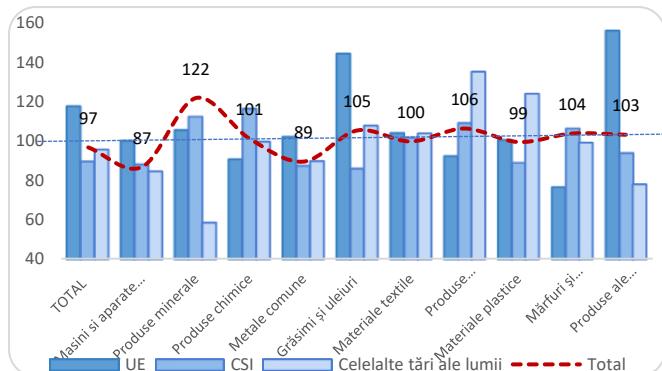
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.26. Evoluția trimestrială a indicilor privind mărfurile importate, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.27. Indicele raportului de schimb pe secțiuni de mărfuri în trimestrul IV 2022 (%)

Sursă: Biroul Național de Statistică, calculele ME

³ Indicele volumului fizic reflectă evoluția (creștere/descreștere) cantității de mărfuri exportate și importate. În Republica Moldova se calculează după formula Laspeyres.

⁴ Indicele valorii unitare indică evoluția (creștere/descreștere) prețurilor la mărfurile exportate și importate. Acest indice se calculează având la bază valorile unitare (medii) exprimate în dolari SUA, conform formulei Paasche. Baza de calcul utilizată pentru calcularea indicilor valorii unitare la mărfurile exportate și importate este anul precedent. Calcularea indicilor valorii unitare se efectuează în baza datelor obținute din declarațiile vamale separat pentru fiecare marfă, grup de mărfuri și pe total exporturi (importuri), în conformitate cu Nomenclatorul Mărfurilor. În mărfurile alese pentru calcul (mărfuri reprezentative) se includ toate mărfurile omogene, cu informații disponibile asupra cantității și costului, și prezente atât în perioada de raport, cât și în perioada de bază.

⁵ Indicele raportului de schimb reprezintă raportul dintre indicele prețului de export și prețului de import: dacă indicele este sub 100%, reprezentând deteriorarea indicelui, rezultă că prețurile de export sunt mai mici decât prețurile de import.

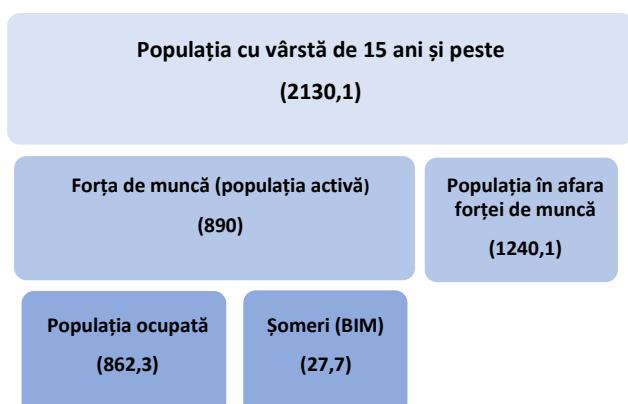
5. Sectorul social

5.1. Piața muncii

În anul 2022 populația cu vârstă de 15 ani și peste a constituit 2,1 mil., reprezentată de două categorii principale: forța de muncă și populația în afara forței de muncă.

Forța de muncă (populația activă), care include populația ocupată și şomerii, a constituit **890 mii** persoane, fiind în creștere cu 2,1% față de anul 2021 (871,6 mii).

Figura 5.1. Repartizarea populației de 15 ani și peste în anul 2022), mii persoane

Sursă: Biroul Național de Statistică

Populația ocupată

Numărul populației ocupate în anul 2022 a constituit 862,3 mii persoane și s-a majorat cu 18,9 mii persoane (+2,2%) comparativ cu anul 2021.

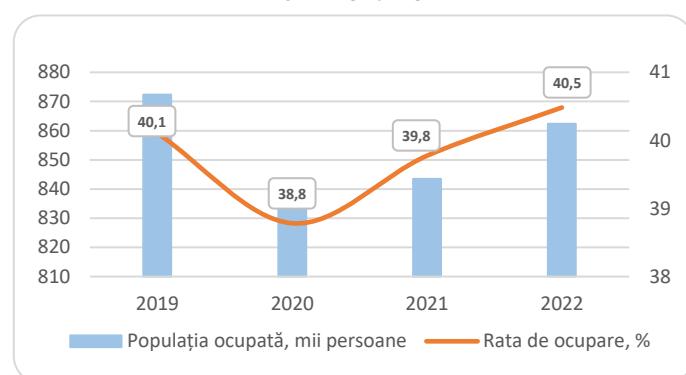
Rata de ocupare a populației de 15 ani și peste (proporția persoanelor ocupate în vîrstă de 15 ani și peste față de populația totală din aceeași categorie de vîrstă) a fost de 40,5%, majorându-se cu 0,7 p.p. față de nivelul înregistrat în anul 2021. Cele mai mari rate de ocupare a forței de muncă se accentuează în trimestrele II și III, atunci când cererea forței de muncă este în creștere odată cu intensificarea lucrărilor de sezon în agricultură și construcții.

În anul 2022 cea mai mare pondere a populației ocupate se atestă în sectoarele: administrație publică; învățământ; sănătate și asistență socială (22,9%); agricultură, silvicultură și pescuit (20,8%); comerț cu ridicata și amănuntul; activități de cazare și alimentație publică (17,7%); industrie (14,8%) etc.

Se atestă creșterea numărului persoanelor ocupate în principalele sectoare precum:

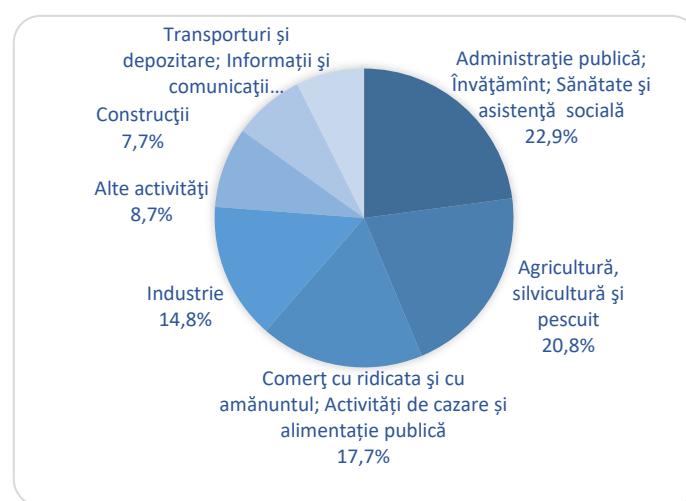
- industrie – cu 6 mii persoane (+4,9%);
- construcții – cu 1,3 mii persoane (+2%);

Figura 5.2. Populația ocupată și rata de ocupare în anii 2019-2022

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 5.3. Structura populației ocupate în anul 2022, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

- administrație publică, învățământ, sănătate și asistență socială - cu 3,9 mii persoane (+2%);
- transport și depozitare, informații și comunicații - cu 3,5 mii persoane (+5,9%);
- comerț cu ridicata și cu amănuntul, activități de cazare și alimentație publică - cu 5,1 mii persoane (+3,5%);
- alte activități - cu 0,8 mii persoane (+1,1%).

Totodată, s-a înregistrat descreșterea numărului populației ocupate în *agricultură, silvicultură și pescuit* - cu 1,9 mii persoane (-1%).

Numărul **șomerilor**, estimat conform definiției Biroului Internațional al Muncii (BIM), în anul 2022 a fost de 27,7 mii și s-a micșorat cu 0,5 mii persoane față de anul 2021 (28,2 mii).

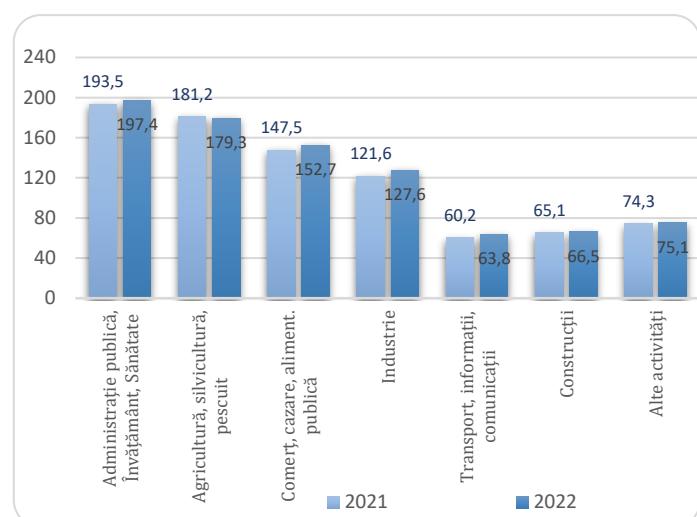
Rata șomajului (ponderea șomerilor BIM în forța de muncă) la nivel de țară în anul 2022 a constituit 3,1%, fiind mai joasă cu 0,1 p.p. față de anul 2021 (3,2%).

Conform datelor operative ale Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă, în ianuarie-martie 2023 la oficile forței de muncă s-au înregistrat circa 8,9 mii șomeri, fiind cu 7% mai mult comparativ cu ianuarie-martie 2022. Cumulativ de la începutul anului doar circa 24,1% din aceștia au fost plasați în câmpul muncii.

Populația în afara forței de muncă în anul 2022 a constituit 1240,1 mii persoane sau 58,2% din total populație cu vîrstă 15 ani și peste, depășind cu 39,3% forța de muncă.

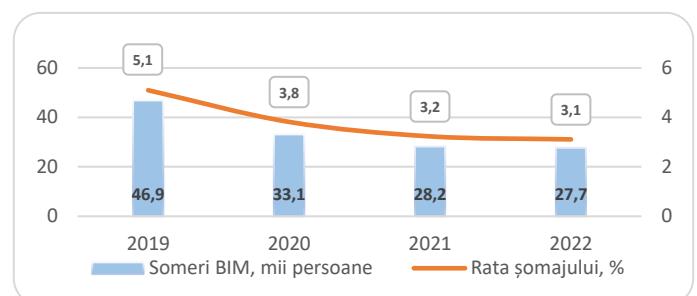
În cadrul populației inactive distingem câteva categorii de bază. Cea mai mare pondere (46,7%) revine categoriei de pensionari. Aceștia sunt urmați de grupa elevilor și studenților (13,1%) și grupa persoanelor care îngrijesc de familie (persoanele casnice) (13,0%). În rândul altor persoane inactive se mai regăsesc persoanele care nu lucrează și nu caută un loc de muncă în Republica Moldova, deoarece deja au un loc de muncă peste hotare sau care planifică să lucreze peste hotare (10,2%), precum și persoanele (declarate de gospodării) ca fiind plecate peste hotare la lucru sau în căutare de lucru pentru o perioadă mai mică de un an (7,5%).

Figura 5.4. Populația ocupată pe activități economice în anii 2021-2022, mii persoane

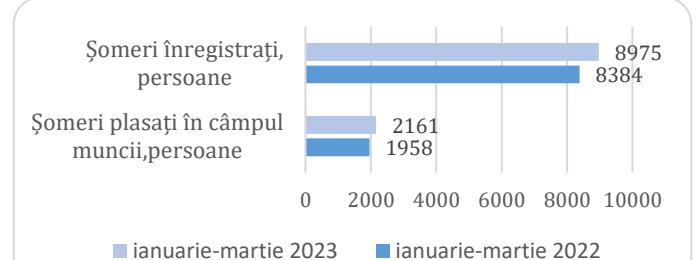
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 5.5. Șomeri BIM și rata șomajului în anii 2019-2022

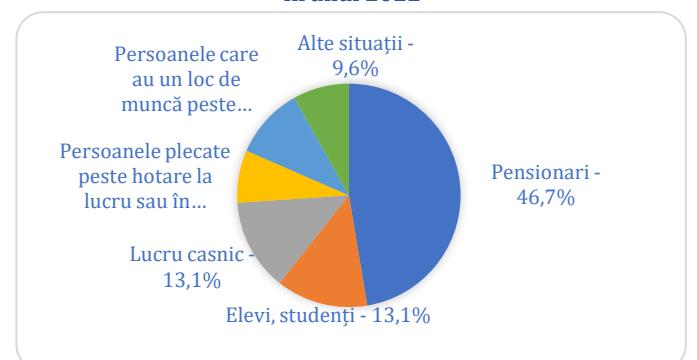
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 5.6. Numărul șomerilor, persoane

Sursă: ANOFM

Figura 5.7. Structura populației în afara forței de muncă în anul 2022

Sursă: Biroul Național de Statistică

5.2. Remunerarea muncii

Câștigul salarial mediu lunar brut⁶ al unui salariat din economia națională în anul 2022 a constituit 10529,1 lei și s-a majorat cu 15,5% în termeni nominali față de anul 2021. În termeni reali câștigul salarial s-a diminuat cu 10,3%, determinat de rata înaltă a inflației (28,7%). Exprimat în valută străină câștigul salarial a constituit circa 529 Euro sau 557 dolari SUA.

Sectorul bugetar – 8844,6 lei, în creștere cu 13,6% în termeni nominali, iar în termeni reali a scăzut cu 11,7%.

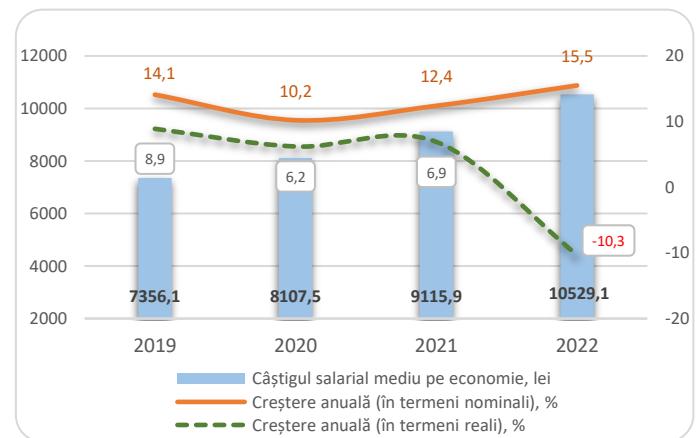
Sectorul real – 11126,6 lei, s-a majorat cu 16% în termeni nominali, iar în termeni reali a scăzut cu 9,9%.

În anul 2022 în toate activitățile economice s-au înregistrat majorări ale câștigului salarial mediu lunar (în termeni nominali) comparativ cu anul 2021.

Salarii mai mari decât media pe economie au fost achitate în activități precum: informații și comunicații (de circa 2,5 ori decât media pe economie), activități financiare și de asigurări (de 1,9 ori), alte activități de servicii (+23,9%), activități profesionale, științifice și tehnice (+21,3%), administrație publică (+13%), sănătate și asistență socială (+10,7%).

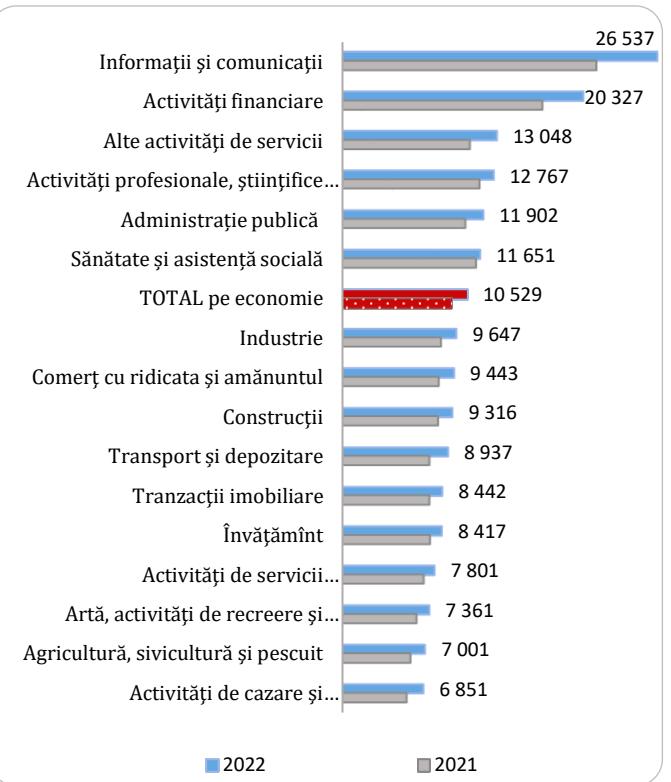
Câștigurile salariale sub pragul mediei naționale: activități de cazare și alimentație publică (65,1% față de media economie), agricultură (66,5%), artă (69,9%), învățământ (79,9%), construcții (88,5%), comerț cu ridicata și amănuntul (89,7%) etc.

Figura 5.8. Evoluția câștigului salarial mediu lunar pe economie în anii 2019-2022

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 5.9. Câștigul salarial mediu lunar pe activități economice în anii 2021-2022, lei

Sursă: Biroul Național de Statistică

⁶ Câștigul salarial mediu lunar nominal brut: unitățile din sectorul real cu 4 și mai mulți salariați și toate instituțiile bugetare

5.3. Veniturile și cheltuielile populației

Veniturile disponibile medii lunare ale populației în anul 2022 au constituit în medie pe o persoană 4252,7 lei, în creștere cu 21,2% (în termeni nominali) față de anul 2021. În termeni reali veniturile populației au înregistrat o diminuare cu 5,9%.

Veniturile disponibile ale populației în proporție de 93,5% sunt constituite din surse bănești, iar 6,5% reprezintă veniturile în natură. În valori absolute, veniturile bănești au însumat 3976,5 lei lunar în medie pe o persoană, iar cele în natură – 276,1 lei.

Veniturile lunare ale populației din *mediul urban* pentru o persoană au constituit 5355,3 lei, sau de 1,5 ori mai mari comparativ cu veniturile populației din mediul rural. Principalele surse de venit pentru populația din mediul urban au fost activitatea salarială, care a asigurat veniturile populației în proporție de 61,1%, și prestațiile sociale – 16,8%.

În *mediul rural* veniturile lunare ale populației a constituit 3528,4 lei. Ca și în cazul gospodăriilor din mediul urban cea mai importantă sursă de venit este activitatea salarială – 40,3% din total venituri, prestațiile sociale – 23,8%, transferurile din afara țării – 13,7%, activitatea individuală agricolă- 15,1%.

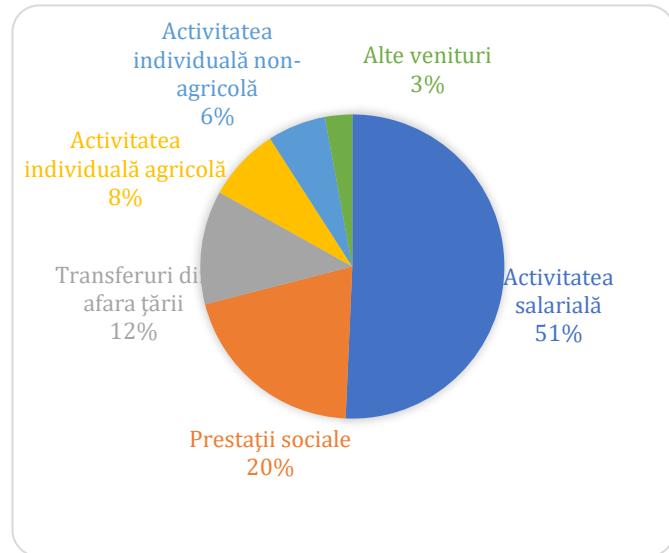
Cheltuielile medii lunare de consum ale populației în anul 2022 au constituit în medie pe o persoană 3711,9 lei, cu 22,1% mai mult comparativ cu nivelul anului 2021 (în termeni nominali). În termeni reali populația a cheltuit în medie cu 5,1% mai puțin.

Cheltuielile bănești predomină în structura cheltuielilor totale de consum ale populației, reprezentând 92,6% (3437,8 lei), cheltuielilor de consum în natură revenindu-le doar 7,4% (274,1 lei).

În *mediul urban* cheltuielile de consum ale populației au fost în mărime de 4789,7 lei sau de circa 1,6 ori mai mari față de cheltuielile populației din mediul rural. Pentru consumul de produse alimentare și băuturi nealcoolice, populația din mediul urban cheltuie - 36% din total cheltuieli, dotarea și întreținerea locuinței 20,2%, transport – 9,1%, îmbrăcăminte, încăltăminte – 8,4%, servicii de sănătate – 6,4%.

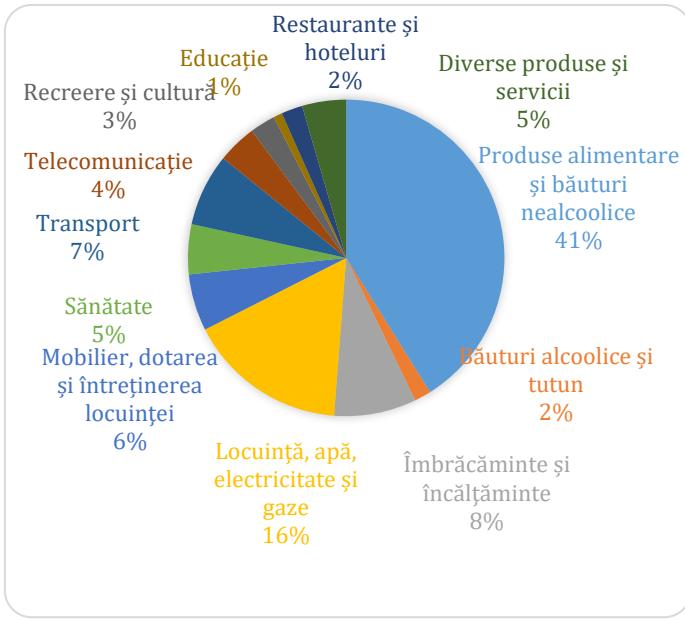
În *mediul rural* cheltuielile de consum ale populației au constituit 3004 lei. De asemenea ca și în cazul

Figura 5.10. Structura veniturilor disponibile în anul 2022, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 5.11. Structura cheltuielilor de consum în anul 2022, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

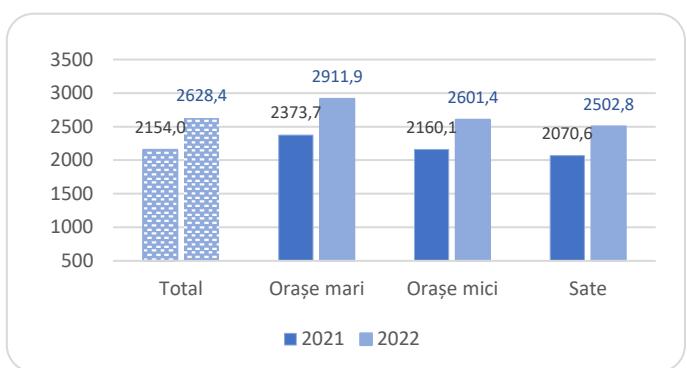
populației din mediu urban, o parte semnificativă din cheltuieli este distribuită pentru produse alimentare și băuturi nealcoolice - 46,4% din total cheltuieli, dotarea și întreținerea locuinței - 24,1%, îmbrăcăminte, încălțăminte - 8,4%, transport - 5,6%, servicii de sănătate - 3,6%.

5.4. Minimul de existență

În anul 2022 pentru satisfacerea necesităților primare, menținerii sănătății și susținerii viabilității **minimul de existență**⁷ în medie pe lună pentru o persoană a constituit 2628,4 lei și s-a majorat cu 22% față de anul 2021. În funcție de mediul de reședință, cea mai mare valoare a fost estimată pentru populația din orașele mari - 2911,9 lei, fiind mai mare cu 12% comparativ cu orașele mici (2601,4 lei) și cu 16,3% față de sate (2502,8 lei).

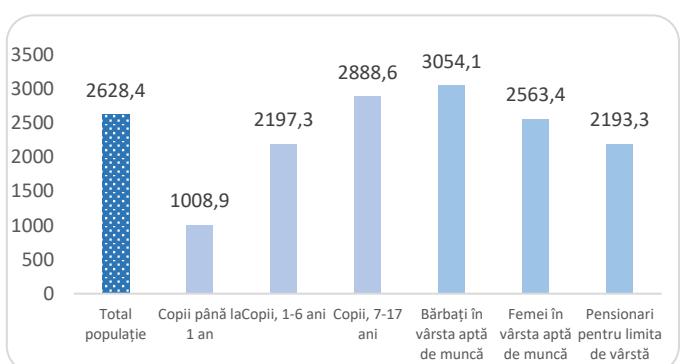
Pe principalele grupe sociodemografice, valoarea maximă a minimului de existență revine populației în vîrstă aptă de muncă - 2818,3 lei și, în special, bărbaților - 3054,1 lei, comparativ cu 2563,4 în cazul femeilor. Minimul de existență pentru copii constituie în medie 2558,3 lei lunar, cu o diferențiere a acestui indicator în dependență de vîrstă copilului: de la 1008,9 lei pentru un copil în vîrstă de până la 1 an până la 2888,6 lei pentru un copil în vîrstă de 7-17 ani.

Figura 5.12. Minimul de existență după medii de reședință în anii 2021-2022, lei

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 5.13. Minimul de existență pe categorii de populație în anul 2022, lei

Sursă: Biroul Național de Statistică

Direcția analiză și prognozare macroeconomică, 10.05.2023

⁷ *Minimul de existență* reprezintă volumul minimal de bunuri materiale și servicii necesare pentru satisfacerea cerințelor primordiale, asigurarea menținerii sănătății și susținerii viabilității omului